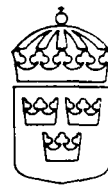

Riksdagens protokoll

1989/90:39

Tisdagen den 5 december

Kl. 14.30–17.23

Protokoll
1989/90:39

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

Svar på frågor

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 27 november.

2 § Svar på fråga 1989/90:241 om upprättande av diplomatiska förbindelser med regeringen i Phnom Penh

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Kent Carlsson har frågat om det finns några principiella skäl som förhindrar Sverige från att upprätta diplomatiska förbindelser med regeringen i Phnom Penh eller om regeringen nu kan tänka sig att etablera sådana förbindelser.

Den 27 oktober hade jag här i kammaren tillfälle att utveckla regeringens syn på Cambodja-frågan. Som jag då framhöll är situationen i Cambodja för närvarande svåröverskådlig. Det pågår strider i nordvästra Cambodja mellan exilkoalitionens och Phnom Penh-regeringens trupper. Det är med stigande oro som regeringen tar del av rapporter om dessa fortsatta strider, som till yttermera visso trappats upp sedan torrperioden inletts. De militära styrkeförhållandena är fortfarande svåra att bedöma.

Ansträngningar pågår att åter få i gång fredsprocessen. Frankrike, Indonesien och Thailand söker på olika sätt finna en väg till en fredlig förhandlingslösning. Även Australien har kommit med förslag på hur dödläget skulle kunna brytas. Sverige stöder varje ansträngning som kan bidra till att nå en snar fredlig lösning på konflikten.

Av allt att döma har Vietnam dragit tillbaka sina styrkor från Cambodja, även om detta inte har kunnat verifieras.

Sverige har för närvarande förbindelser varken med exilkoalitionens Demokratiska Kampuchea eller med Phnom Penh-regimens Staten Cambodja. Detta förklaras av de kriterier som vi tillämpar vad gäller våra relationer med andra länders regeringar. Regeringen i fråga bör ha rimlig kontroll över sitt lands territorium för att man skall kunna betrakta den som en verklig regering och ha förbindelser med den. Varken Demokratiska Kampuchreas

eller Staten Cambodjas regering uppfyller för närvarande detta kriterium. Vi gör dock i dag bedömningen att läget härvidlag kan te sig klarare längre fram.

Låt mig avslutningsvis betona att regeringen inte kan acceptera internationella förslag till lösningar av Cambodjaproblemet som på ett eller annat sätt skulle möjliggöra för de röda khmererna att återta makten i Cambodja. Omvärlden har ingen rätt att påtvinga det cambodjanska folket Pol Pots skräckvälde ytterligare en gång.

KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret, och särskilt för det som sades i slutet av svaret där han mycket klart markerade att vi inte vill se Pol Pot tillbaka i regeringen i Phnom Penh.

Det finns tre kriterier för att Sverige skall upprätta diplomatiska förbindelser. Det första kriteriet är att landet skall ha erkända och säkra gränser, vilka finns i fallet Cambodja. Det andra kriteriet är att regeringen skall ha en rimlig kontroll över det egna territoriet, och det tredje kriteriet är att det skall finnas en administrativ apparat för att man skall kunna klara av att sköta landet. Det första kriteriet klarar Cambodja, och det tredje likaså, enligt vad jag förstår.

Problemet är då om regeringen i Phnom Penh har en rimlig kontroll över landets territorium. Den första frågan är om vietnamesiska trupper fortfarande finns kvar i landet. I den frågan säger internationella bedömare – och även Sten Andersson i lördags, såvitt jag förstår – att de vietnamesiska trupperna numera är ute ur Cambodja. Det är alltså cambodjaner som strider mot cambodjaner. Den andra frågan är hur pass stort inflytande gerillan har i området, och huruvida de har kontroll över en större del av territoriet eller en mindre del. Där säger internationella bedömare att Phnom Penh-regeringens trupper har kontroll över runt 170 000 m² av totalt 180 000 m², och resten behärskas av gerillan.

Vad utgör en rimlig kontroll över territoriet? Här tycks regeringen i Phnom Penh ha en rimlig kontroll över territoriet. Jag vill återigen fråga utrikesministern: Vad är en rimlig kontroll, om man i det här fallet inte kan säga att regeringen i Phnom Penh har en sådan? Vad gör den svenska regeringen för att verifiera sådana här uppgifter? Man får ju ofta i sådana här lägen hålla sig till internationella bedömares uppgifter.

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Man kan inte i procenttal fastställa vad som är en rimlig eller icke rimlig kontroll. I det här fallet har regeringen att gå efter bedömningar som andra gör eller att direkt på platsen inhämta informationer, som lämnas av människor som vi har förtroende för.

Det finns inte någon internationell bedömare som regeringen hyser tillit till som påstår att det finns en rimlig kontroll, och det finns ännu färre som törs ha någon bestämd uppfattning om hur läget är om två tre månader. Det är alldeles uteslutet att regeringen med tillämpning av de regler som alltid gäller skulle erkänna regeringen i Phnom Penh.

KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Man skall givetvis inte gå efter procentsatser. Men låt mig påminna om fallet Angola. Sverige upprättade diplomatiska förbindelser med MPLA-regeringen i Luanda när gerillatrupperna stod ungefär en mil utanför centrum av Luanda. Då upprättade Sverige diplomatiska förbindelser med MPLA-regeringen. Det var då fråga om en mindre rimlig kontroll av territoriet än vad den nuvarande Phnom Penh-regeringen har över territoriet i Cambodja.

Regeringen har under det senaste halvåret haft två diplomater i Cambodja och i Phnom Penh. Man har då haft möjligheter att verifiera och kontrollera en del av de uppgifter som förekommer. Nog borde regeringen ha kunnat få uppgifter som styrker påståendet om att regeringen i Phnom Penh har kontroll över territoriet?

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag undrar om vi inte skall be att få skicka Kent Carlsson till Cambodja för att undersöka vilken kontroll regeringen där har över landet! Det är riktigt att regeringen på olika sätt försöker inhämta information, bl. a. genom de två diplomater som där förde samtal.

Det var fråga om mycket duktigt folk och kompetenta bedömare. Men de kunde inte göra en klar bedömning när de kom hem, eftersom läget är så svåröverskådligt. Det är svåröverskådligt i nuläget, och det är ännu besvärligare att ha någon uppfattning om hurdan läget kommer att bli efter en tid, när nu torrperioden inleds.

KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill återigen göra jämförelsen med Sveriges upprättande av diplomatiska förbindelser med MPLA-regeringen i Luanda. Det skedde i ett läge då det fanns tre olika gerillastyrkor som stod utanför Luanda. Trots detta upprättade Sverige diplomatiska förbindelser. Självfallet har de diplomater som vi skickar till Phnom Penh svårigheter att bedöma läget och hur stark gerillan eller regeringen är. Här får man lita på internationella uppgifter eller bedömningar som skickas in från andra observatörer.

Sten Andersson säger i sitt svar: "Vi gör dock i dag bedömningen att läget härvidlag kan te sig klarare längre fram." Sådana här gerillastrider kan pågå i kanske 10, 15, eller 20 år. När kan regeringen säga att läget är något klarare? Kommer man någonsin att få den klarheten? Skall vi avstå från att upprätta förbindelser med en regering, som verkar ha en rimlig kontroll över sitt territorium, fastän vi kan hjälpa till att förhindra Pol Pot att återkomma till makten?

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag lovar att återkomma till riksdagen när vi anser att regeringen har en rimlig kontroll, och vi skall då motivera varför vi anser att det är en rimlig kontroll.

KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att jag inte har fått ett svar på frågan varför Sverige i ett visst läge kunde upprätta diplomatiska förbindelser med

en regering, trots att den inte verkade ha rimlig kontroll över sitt territorium, och varför olika principer gäller för olika länder, vilket jag tycker är konstigt.

Jag ser med glädje fram emot den dag då Sten Andersson kan komma till riksdagen och tala om att man har upprättat diplomatiska förbindelser med regeringen i Phnom Penh.

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag vill bara säga att jag delar uppfattningen att denna regel alltid skall tillämpas. Det är bäst för Sverige från alla möjliga utgångspunkter. Jag har alltid tillämpat den regeln, och jag kommer som utrikesminister att fortsätta att tillämpa den.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1989/90:276 om ökade möjligheter för polacker att besöka Sverige

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ivar Virgin har frågat mig om jag är beredd att medverka till en sänkning av kostnaden för att i Polen erhålla svenskt visum och på så sätt öka möjligheten för polska medborgare att besöka Sverige.

Viseringsavgiften är för närvarande 90 000 zloty och börjar i många fall, som Ivar Virgin påpekat, närma sig en normal månadslön. Jag kan utan vidare hålla med om att det rör sig om mycket pengar för en polsk medborgare, som önskar resa till Sverige.

Bestämmelserna om viseringsavgifter finns i en särskild förordning om expeditonsavgifter vid utlandsmyndigheterna. Avgiften för visering är där fastställd till 150 kr. Att det blir ett så högt belopp som 90 000 i zloty beror på att omräkningskursen skall relateras till den officiella kurs som gäller för svenska kronor i Polen.

På grund av den fortgående försvagningen av zlotyn borde egentligen omräkningskursen korrigeras. Detta skulle emellertid medföra att viseringsavgiften höjs till 165 000 zloty. En sådan höjning är givetvis inte rimlig. Utrikesdepartementet har därför beslutat avvakta med att fastställa en ny omräkningskurs.

När det gäller att ta ut viseringsavgifter, följer Sverige internationell praxis. Detta innebär att vi tar ut den generella avgift som regeringen fastställt, om svenska medborgare drabbas av avgift för visering till det andra landet. Polen debiterar liksom vi en avgift på 150 kr.

Vi är på svensk sida beredda att slopa viseringsavgiften, om man på polsk sida är villig att göra detsamma. Ett förslag om detta har lämnats till den polska sidan. Om vårt förslag inte accepteras av polackerna, måste vi överväga vad som kan göras för att inte försvåra polska medborgares resor till Sverige.

I sammanhanget bör framhållas att viseringsavgiften, trots att den är så hög, inte resulterat i någon minskning av resandeströmmen från Polen till Sverige. Förra året utfärdades ca 85 000 viseringar vid de svenska utlands-

myndigheterna i Polen. Allt tyder på att antalet viseringar som utfärdas till polska medborgare i år kommer att uppgå till 120 000. Det rör sig sålunda om en kraftig ökning.

Prot. 1989/90:39
5 december 1989

Svar på frågor

IVAR VIRGIN (m):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret.

Till att börja med vill jag konstatera att det är utomordentligt betungande ekonomiskt för en polack att få visum till Sverige. Visumkostnaden, 90 000 zloty, motsvarar nästan en månadslön. För svenskar som skall till Polen är kostnaden mellan 80 och 150 kr. På färjan kan man få en lägre viseringsavgift. Avgiften motsvarar ett par timmars arbete i vårt land.

En avsevärd sänkning av viseringskostnaden för polacker skulle enligt min mening i hög grad underlätta förbindelserna mellan våra länder. Den minskade intäkten för statskassan, som en sådan sänkning skulle medföra, skulle vara lätt att bära med tanke på de positiva effekterna.

Jag skall ge några exempel. Runt om i vårt land pågår ett ökande miljösamarbete med Polen. Redan i dag har ett tiotal kommuner i Sverige skaffat en miljövanort i Polen. Vi står säkert inför en snabb ökning av antalet. För att det här samarbetet skall underlättas är det viktigt att miljöintresserade människor från Polen får chansen att se hur vi har löst olika miljöproblem i Sverige. Ett sådant besöksutbyte skulle i allra högsta grad ligga i vårt eget lands intresse. En minskning av viseringskostnaden är en viktig faktor i sammanhanget.

På samma sätt kan vårt land ge vägledning när det gäller ekonomiska reformer. Det effektivaste sättet att hjälpa Polen i detta avseende torde vara att ge så många polacker som möjligt chansen att studera svensk företagsamhet och hur svenska företag organiserar sitt ekonomiska liv.

Det gläder mig att regeringen har vidtagit vissa åtgärder i det här fallet. Jag hoppas dock att de åtgärderna inte stannar vid det som utrikesministern har talat om.

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag instämmer helt i det resonemang som ligger bakom frågan. Längre ner än till 0 kan vi dock inte sänka viseringsavgiften. Det är det vi nu prövar tillsammans med Polen. Om man inte vill gå med på en sådan uppgörelse, får vi återkomma. Min förhoppning är att man skall göra det.

IVAR VIRGIN (m):

Fru talman! Det är också min förhoppning. Jag ser dock en betydande svårighet för polacker att avstå från den valutainkomst som viseringsavgiften för svenskar innebär. Även om vi inte skulle kunna få till stånd en sådan här överenskommelse, tror jag att det är viktigt att vi minskar våra viseringskostnader.

Att vi skulle vara bundna av internationella regler i det här avseendet, kan jag inte acceptera. Polen har ensidigt gått ifrån reglerna och sagt att man kan acceptera ungefär halva viseringskostnaden om man gör viseringen på färjorna. Det finns säkert stort spelutrymme för utrikesministern när det gäl-

Svar på frågor

ler att ta initiativ i den här frågan, som jag tycker är viktig för det framtida samarbetet mellan våra länder.

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag tror att det är mycket viktigt att vi för Sveriges del håller fast vid internationella överenskommelser. Vi har lagt fram ett förslag som överensstämmer med den internationella överenskommelse som vi har träffat. Vi får således pröva det förslaget först, innan vi går över till en diskussion om nästa. Förhandlingar bör rimligtvis ha påbörjats innan man rör sig ett steg till.

Inställningen och motiveringen till en förändring delar vi. Vi skall nog hitta en lösning, utan att bryta mot internationella överenskommelser.

IVAR VIRGIN (m):

Fru talman! I det avseendet håller jag med utrikesministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på frågorna 1989/90:285, 288, 294, 301 och 304 om den politiska situationen i Västsahara

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jan Strömdahl har frågat mig om jag är beredd att medverka till påtryckningar på Marocko så att, med Strömdahls egna ord, "den sista smutsiga fläcken kan suddas ut". Med detta avser Strömdahl territoriet Västra Sahara.

Ingbritt Irhammar har frågat mig om regeringen är beredd att inom kommissionen för de mänskliga rättigheterna i Genève agera för att en kommission sänds till Västra Sahara för att undersöka vad som hänt med sahariska ungdomar som, enligt Irhammars uppgift, har fängslats av marockanska myndigheter och försvunnit.

Eva Björne har frågat mig om regeringen är beredd att i direkta samtal med marockanska regeringen påtala brott, som enligt Björne Marocko utsätter det västsahariska folket för, och samtidigt försöka få klarhet i vad som hänt försvunna, fängslade saharier.

Ragnhild Pohanka har frågat mig om jag är beredd att ta ett nordiskt initiativ i frågan om Västra Sahara, den sista kolonin i Afrika, så att de nordiska länderna stöder Västra Sahara och trycker på Marocko för att få till stånd en folkomröstning.

Kristina Svensson har frågat mig vilka initiativ regeringen tänker ta för att fredssamtalen återupptas mellan Marocko och Polisario.

Den svenska regeringen stöder den fredsplan som förra året lades fram gemensamt av Förenta nationerna och OAU, Afrikanska enhetsorganisationen. Den har i princip accepterats av både Marocko och Polisario. Planen förutsätter en folkomröstning i FN:s och OAU:s regi om självständighet eller integration med Marocko av territoriet Västra Sahara, vilket tidigare var en spansk koloni.

FN:s generalsekreterare har utsett en särskild representant för att behandla bl.a. de tekniska frågorna rörande genomförandet av en folkomröstning. Denne representant och den tekniska kommission, som han leder, har i juli i år överlämnat vissa detaljförslag till parterna och ställt vissa frågor. Det är angeläget att detta konstruktiva arbete fortsätter och att parterna fullt ut samarbetar med FN-representanten.

I januari i år ägde ett första möte rum mellan kung Hassan II av Marocko och tre representanter för Polisario, den västahariska befrielseorganisationen. Den svenska regeringen välkomnade detta möte och har uppmanat parterna till fortsatt direkt dialog.

Sverige har i många år stött de resolutioner som antagits av FN:s generalförsamling rörande Västra Sahara. Regeringen fäster särskild vikt vid att årets resolutionsförslag för första gången på flera år kunde antas enhälligt. Resolutionsförslaget bekräftar bl.a. att frågan om Västra Sahara är en avkolonialiseringsfråga och att den måste lösas genom utövandet av det västahariska folkets rätt till självbestämmande. Resolutionen stöder också en fortsatt direkt dialog mellan de två parterna.

Fru talman! Jag anser således att det bästa sättet för Sverige att nu bidra till en lösning på denna mångåriga konflikt är ett fortsatt starkt svenskt stöd åt FN och dess generalsekreterares ansträngningar. Självfallet följer vi denna linje även i våra direkta kontakter med berörda parter inkl. Marocko. Av detta skäl anser jag att det inte finns vare sig motiv eller utrymme för ett särskilt nordiskt initiativ. Däremot förekommer det ett sedvanligt nära nordiskt samråd också i denna FN-fråga. Det bör i sammanhanget emellertid konstateras att de nordiska länderna under tidigare år inte röstat samstämigt på förslagen till FN-resolution om Västra Sahara.

Vad slutligen beträffar frågorna om brott mot de mänskliga rättigheterna bör man komma ihåg att arbetssättet för FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna är öppen diskussion om förhållanden rörande mänskliga rättigheter i olika länder. Kommissionen har i detta arbete etablerat ett system av rapportörer. En rapportör kan tillsättas för att granska situationen i fråga om mänskliga rättigheter i ett visst land eller för att granska förekomsten av en viss typ av brott mot mänskliga rättigheter, t.ex. tortyr, tvångsförsvinnanden eller summariska avrättningar. Försök att tillsätta rapportörer för olika länder har i regel misslyckats till följd av att andra närstående länder blockerat ett sådant beslut. Rapportörssystemet är därför tyvärr ännu mycket begränsat.

Jag vill emellertid poängtera att Sverige i det senaste mötet med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna var huvudförslagställare till en resolution rörande frågan om summariska avrättningar och medförslagställare till en resolution om stöd för FN:s arbetsgrupp för frågor rörande ofrivilliga försvinnanden. Sverige avser att arbeta vidare i denna riktning när dessa frågor kommer upp till behandling i nästa möte med kommissionen. Beträffande Marocko så tar vi i våra bilaterala kontakter regelmässigt upp frågan om respekt för mänskliga rättigheter.

JAN STRÖMDAHL (vpk):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Svaret visar att vi har i stort sett samma grundinställning i denna fråga; det gäller att ge ett så starkt stöd som möjligt till befrielsesträvandena hos folket i Västra Sahara.

Vi hade dessa frågor uppe i en debatt för ungefär ett halvår sedan. Då fick vi svaret att FN i detta sammanhang gjorde stora ansträngningar, att kontakterna mellan parterna pågick med stor intensitet och att den svenska regeringen också hade direkta kontakter med parterna. Det var i någon mån detta som gjorde att vi trodde att man kanske hade kommit litet längre vad gäller denna fråga. Men som jag uppfattar det, så står det och stampar ungefär på samma ställe. Det som har hänt är egentligen enbart att Marocko gång på gång har visat att man kanske inte tar detta riktigt på allvar, att man inte vill gå in i några förhandlingar med Polisario och att man inte vill besvara den tekniska kommissionens frågor.

Anledningen till att vi har ställt våra frågor är att det finns litet av en otålighet hos det sahariska folket och att vi vill förmedla detta till utrikesministern. Vi hoppas att utrikesministern vill hjälpa till med att försöka snabba på processen samt stöta på Marocko så att man känner sig litet mera motiverad och tvingad att medverka till ett fullföljande av fredsplanen. Utan bägge parter goda vilja kommer man ju faktiskt ingen vart.

INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Även jag vill tacka för svaret.

Saharier som flytt från Marocko eller de delar av Västsahara som Marocko kontrollerar kan berätta om hur Marocko på olika sätt gör livet svårt, ibland outhärdligt, för saharierna. Familjer tvingas leva åtskilda, människor kastas i fängelse eller försvinner helt enkelt. Västsaharierna behandlas sämre än andra folk som finns i de ockuperade områdena. De trakasseras t.ex. ständigt av polisen, uppger de som lyckats fly därifrån.

Förutom de deportationer som skett av sahariska ungdomar till Marocko har en mängd andra brott mot mänskliga rättigheter ägt rum. Detta framgår också av de ställda frågorna. Det finns därför enligt min åsikt skäl för Sverige att agera än mer aktivt för att påtala dessa missförhållanden och bringa klarhet i dessa frågor. Ett sätt att göra detta skulle vara att få till stånd en undersökningskommission som på plats undersökte de förhållanden vi här talar om. Detta skulle kunna ske genom att man utser en rapportör enligt det system som finns upprättat för kommissionens arbete. Det skulle vara en konkret handling i syfte att bringa klarhet i förhållandena på de ockuperade områdena. Även om tidigare försök att utse sådana här rapportörer har visat sig svåra att genomföra, får detta inte innebära att vi ger upp i förväg. Vi kan mycket väl föreslå detta och hoppas på en positiv reaktion.

Min följdfråga är då: Betyder utrikesministerns svar att regeringen tänker ta initiativ för att försöka få fram sådana rapportörer?

EVA BJÖRNE (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är väsentligt att vi påtalar och beivrar brott mot mänskliga rättigheter var de än sker. Det är glädjande att utri-

kesministern i det här svaret pekar på olika vägar som Sverige följer för att nå dessa mål även i denna del av världen. Så jag tackar därför för svaret.

Prot. 1989/90:39
5 december 1989

Svar på frågor

RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag vill också tacka för svaret. Det ser positivt ut på många sätt, och jag tror att vi allihop är överens om vad som sägs där.

Jag känner också till att Norden inte har varit enigt i dessa frågor. Det är just därför jag har föreslagit att man skulle försöka med ett nordiskt initiativ. Det betyder ganska mycket om flera länder från den demokratiska delen av världen tar ett gemensamt initiativ. Intresset i Sverige tycks ju vara större än i andra nordiska länder. Om det beror på att vi här har en kommitté för Västsahara eller på att vi här har bildat en kommitté, därför att intresset är större, är svårt att yttra sig om. Men jag hävdar att det i alla fall skulle vara mycket fint om Norden kunde ta ett eget initiativ vad gäller denna fråga.

Det har sedan sist skett en förbättring i och med att det nu finns en enig resolution i vilken alla nordiska länder är med. Det ser jag mycket positivt på. Kanske kan det bero på oss att detta har kommit till stånd, och vi har i så fall nått en del av det som jag efterfrågar.

KRISTINA SVENSSON (s):

Fru talman! Även jag vill tacka för svaret. Det ger enligt min uppfattning en uttömmande bild av läget just nu mellan Polisario och Marocko. Vad man ifrågasätter i detta sammanhang är den brist på fredsvilja som Marocko visar. Polisario har däremot givit många konkreta bevis på att man är beredd till förhandlingar för att kunna nå sitt självbestämmande.

Utrikesministern säger i svaret att den svenska regeringen naturligtvis har välkomnat det första mötet som har ägt rum och dessutom har uppmanat parterna till "fortsatt direkt dialog". Jag undrar då: På vilket sätt har detta skett? Och hur skall vi få detta andra möte till stånd? Det är ju det frågan egentligen gäller. Jag inser att vi inte kan lösa alla dessa problem, men jag anser att svensk utrikespolitik de senaste åren har visat många prov på brobyggande. Det känner vi ju väl till. Och min fråga är alltså: Hur kan man gå vidare med detta?

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Först och främst har vi i grunden samma uppfattning, och vi känner samma oro över att dessa problem inte blir lösta. Vi har säkerligen även samma förståelse för det sahariska folkets otålighet, inte minst därför att det lider så svårt under de nuvarande förhållandena.

Jag kan för tillfället emellertid inte se någon effektivare väg att gå än den via FN. Sverige kan i vissa sammanhang, och gör det också, spela en aktiv roll i all tysthet. Men det förutsätter för det mesta att några av de parter som är involverade i en konflikt på något sätt vill ha hjälp av Sverige. Därför tror jag att det för ögonblicket inte finns någon effektivare väg att gå än den via FN, framför allt på grund av att världssamfundet har kommit fram till enhällighet, och denna enhällighet baseras ju just på de principer som vi menar skall ligga till grund för en uppgörelse, där folket självt får bestämma vilken väg det skall välja in i framtiden.

Svar på frågor

Det som Ingbritt Irhammar påtalade när det gäller de mänskliga rättigheterna har inte varit uppe till diskussion i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Därför kommer vi från svensk sida vid nästa möte med kommissionen i februari nästa år att höra oss för om denna fråga. Sverige har nu varit med i detta sammanhang i ett år och har lyckats på ett par punkter. Ni skall veta att detta arbete är oerhört svårt, därför att den grupp av länder som i regel håller ihop i de frågor som vi har aktualiserat har splittrats. När det gäller t.ex. Rumänien kommer vi att få en rapportör. I detta sammanhang är vi från svensk sida alltså beredda att undersöka hur landet ligger till.

JAN STRÖMDAHL (vpk):

Fru talman! Jag fäste mig vid det som utrikesministern sade om att Sverige då och då har kunnat hjälpa till vid internationella konflikter men att detta förutsätter att någon part vill ha hjälp. I detta fall står det väl utom allt tvivel att Polisario och det sahariska folket har bett om hjälp hos alla de länder som det är möjligt att få hjälp från och som har någon status i detta sammanhang som innebär att dessa länder också kan vara till någon hjälp. Såvitt jag förstår skulle Polisario och det sahariska folket välkomna någon insats även från Sveriges utrikesministers sida.

INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag stöder det som utrikesministern sade om att Sverige skall arbeta så mycket som möjligt via FN, vilket naturligtvis inte utesluter direkta dialoger, vilket regeringen har. Men arbetet via FN sker ju via kommissionen för de mänskliga rättigheterna, och det är därför rätt väg att gå. Det är glädjande att Sten Andersson säger att man från svensk sida tänker ta upp frågan om de mänskliga rättigheterna i kommissionen. Det finns nämligen mycket att påtala, och jag skall nämna ett exempel. Polisario har ca 2 500 marockanska krigsfångar, och vid fem olika tillfällen har Internationella röda korset kunnat besöka dessa människor för att studera situationen. Marocko har enligt Polisario ca 500 sahariska krigsfångar. Dessutom har Marocko ca 1 000 civila sahariska fångar. Trots att Marocko har undertecknat Genèvekonventionen har Internationella röda korset aldrig fått besöka dessa sahariska krigsfångar. Här rör det sig om en vädjan som underligt nog inte har offentliggjorts av Röda korset förrän 1988. Detta är därför ett argument som ger Sverige ännu större anledning att agera i fråga om detta.

RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag ser det som positivt att representanter från alla partier utom folkpartiet deltar i denna debatt. Men en representant från folkpartiet får svar på denna fråga i ett annat sammanhang. Det är också viktigt att vi är eniga. Vi har tagit upp dessa frågor för att ytterligare trycka på och visa att det finns ett stort politiskt intresse från alla partier att det händer något när det gäller det västsahariska folket. Vi har fått bra svar, men vi vill trycka på ytterligare så att det händer något mer.

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Utan att hetsa upp er för mycket vill jag säga att det är utmärkt att ni pressar på och håller frågan levande på det här sättet. Det är så

lätt hänt att frågor, inte minst då det råder politisk enighet om dem, försvinner. Det vore olyckligt för Sverige. Sverige måste i alla sammanhang hävda den internationella rätten och dessutom slå vakt om de mänskliga rättigheterna varhelst brott mot dem begås och oavsett vem som begår brott mot dem. Fortsätt därför att trycka på, så lovar jag att göra allt som jag kan för att trycka på i olika sammanhang!

Till Jan Strömdahl vill jag säga att jag talade om parterna i en konflikt. I detta fall är det två parter, och om inte båda parterna har ett intresse av ett direkt svenskt engagemang, t.ex. ett medlingsförsök, är det inte möjligt för oss att lägga oss i. Men vi har mycket goda kontakter med den ena parten och inte dåliga kontakter med den andra. Vi kan alltså föra öppna resone-
mang, vilket vi tänker fortsätta att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1989/90:261 om utformningen av gruppboende för utvecklingsstörda, m.fl.

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Marianne Andersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att – när gruppboende byggs – ge större utrymme för lokala avvägningar med hänsyn till de enskilda individernas behov i ett gruppboende.

Först vill jag redogöra för de regler som gäller.

I lånebestämmelserna slås det fast att endast bostäder som är fullvärdiga och avsedda för permanent bruk och självständigt boende berättigar till bostadslån och räntebidrag.

När det gäller kollektiva boendeformer, t.ex. gruppboende, får enligt låneföreskrifterna mindre avsteg göras från kraven på utrustnings- och utrymmesstandard under förutsättning att detta kompenseras av intilliggande gemensamma utrymmen och gemensam utrustning.

I fråga om ny- och ombyggnad av ålderdomshem finns ytterligare avstegsmöjligheter. De enskilda lägenheterna skall dock bestå av minst ett rum och koksåp, utrymme för toalett och dusch samt entréutrymme och ha sådan storlek att de kan användas av en rullstolsbunden person. Den lägre standarden skall kompenseras av gemensamma utrymmen för matlagning, måltider och samvaro och den utrustning som finns där.

Den nuvarande bostadsfinansieringen ger kommunerna goda möjligheter att skapa bra bostäder för äldre och handikappade i enlighet med den sociala bostadspolitikens intentioner. Enligt min mening är regelsystemet därför inget hinder för att få fram bostäder som tillgodoser olika lokala behov och som samtidigt skapar flexibilitet.

MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka bostadsministern för svaret. Bakgrunden till min fråga är att jag anser det vara viktigt för de utvecklingsstörda och de senildeparten att de verkligen kommer ut från de stora institutionerna till ett mer

familjelikt boende. Detta boende bör då vara utformat på ett sätt som passar den enskilde individen så bra som möjligt. Kravet för att statsbidrag skall utgå är, som ministern sade, att boendet skall vara fullvärdigt. Detta innebär att krav ställs på t.ex. fullständig köksutrustning. Särskilt när det gäller de utvecklingsstörda tror jag faktiskt att det är på det sättet.

Jag menar att begreppet fullvärdig bostad kan innebära olika saker för olika människor. För några kanske ett badkar är det mest önskvärda, medan ett kök för en person som inte har någon som helst möjlighet att använda det inte betyder något alls. Det vore bra om det i vissa gruppboendestäder kunde byggas några lägenheter med kök och några utan, så att man på det sättet får ett mer anpassat boende och att dessa resurser i stället satsas på de gemensamma ytorna, t.ex. samlingsrum där de boende kan leva ett bra familjeliv, vilket ju är meningen.

Det finns exempel på att man ute i landet avstår från dessa ytor för att uppfylla statsbidragskraven för den enskilda lägenheten. Det gäller att använda de resurser som finns på ett så bra och effektivt sätt som möjligt till gagn för den enskilde.

Bostadsministern anser tydligen att det inte finns några hinder för att tillgodose de olika lokala behoven. I så fall har detta inte gått fram till huvudmännen ute i landet, eftersom de upplever reglerna som mycket strikta. Vad menas t.ex. med mindre avsteg från kravet på utrustnings- och utrymmesstandard? Kan det innebära att det t.ex. inte behöver finnas ett fullständigt kök i varje bostad för utvecklingsstörda?

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! När det gäller möjligheterna till lokal anpassning har jag understrukit i svaret att sådana möjligheter finns.

När det sedan gäller begreppet fullvärdig bostad är det viktigt att klargöra att det är fråga om en *bostad*. Vi har alltså tagit ställning för att äldre och handikappade skall kunna lämna ett institutionsboende för ett boende ute i samhället. Då är grundvalen att det skall vara en bra bostad. Däremot kan man, som jag har antytt i svaret, göra vissa avsteg. En lägenhet skall bestå av minst ett rum och kök eller ett och ett halvt rum och kokvrå. När det gäller kollektivt boende, som gruppboendet är en form av, får enligt låneföreskrifterna mindre avsteg göras från de krav som gäller för utrustnings- och utrymmesstandard. Exempelvis kan köksutrustningen eller ytan vara något mindre.

För att få en genomgång och analys av detta har regeringen gett i uppdrag åt socialstyrelsen att i samverkan med boverket samla och analysera de hittillsvarande kunskaperna och erfarenheterna av gruppboendet för äldre. En särskild arbetsgrupp har bildats för uppdraget. I den ingår företrädare för Kommun- och Landstingsförbunden och för SPRI. I uppdraget ingår, som jag sade, att analysera de hittillsvarande erfarenheterna av gruppboende, göra en översiktlig bedömning av den framtida utvecklingen av boendeformen, beräkna de samhällsekonomiska kostnaderna för gruppboende, analysera ekonomiska och kvalitativa skillnader i existerande gruppboendestäder och sammanställa och dra slutsatser av aktuella forsknings- och utvecklingspro-

jekt rörande gruppboende. Tanken är att erfarenheterna från detta skall kunna ligga till grund för överväganden.

Prot. 1989/90:39
5 december 1989

Svar på frågor

MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Det låter ju bra. Jag vill tacka för detta kompletterande svar att man ser över förhållandena. Det är oerhört viktigt att man hela tiden tar hänsyn till vem det är man bygger för. Ingen människa missunnar de handikappade att få en bra bostad – det är viktigt att understryka. Jag är fullt medveten om att detta är en känslig fråga, men om man inte kan använda den utrustning som finns i ens lägenhet, är man över huvud taget inte hjälpt av denna utrustning. Vi har ju den filosofin att människor skall vara kvar i vanligt eget boende så länge de har förutsättningar för det. De flesta kommer ju ändå att kunna bo helt och hållet på egen hand, och det är naturligtvis mycket positivt. Men vi vet att många av dem som kommer in i ett gruppboende är svårt handikappade. Det är en verklighet som vi inte kan bortse ifrån. Jag menar att det är viktigt att satsa på dessa människors vård, att man inte satsar så mycket på utrustning att man så att säga köper sig fri. I stället skall man försöka ge så bra vård som möjligt – det är det som är det viktiga.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:278 om ökade möjligheter till byggnadslov i skärgårdsområden m.m.

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Alf Wennerfors har frågat mig om jag vill medverka till en sådan ändring i lagstiftningen att det ges större möjligheter till bygglov för fritidsstugor i skärgården och kustbygden så att vi slipper flytande "husbåtsbyar" i skärgårdsvikarna.

För att mark skall få användas för bebyggelse skall den enligt plan- och bygglagen vara från allmän synpunkt lämplig för ändamålet. Vid lämplighetsbedömningen skall bl.a. beaktas de särskilda bestämmelser som finns i naturresurslagen i fråga om tillkomsten av fritidsbebyggelse i vissa skärgårdsområden. Dessutom kan det krävas tillstånd enligt naturvårdslagens bestämmelser om bl.a. strandskydd.

Gällande lagstiftning ger enligt min mening möjligheter till en lämplig avvägning mellan olika allmänna och enskilda intressen. Det är byggnadsnämnden som har att pröva om förutsättningarna för ny fritidsbebyggelse är uppfyllda. Därvid får omständigheterna i det enskilda fallet prövas. Bestämmelserna innebär att det finns visst utrymme för tillkommande fritidsbebyggelse också i skärgårdsområdena under förutsättning att den lokaliseras så att natur- och kulturvärdena bevaras. Detta möjliggör den bebyggelse som kan accepteras i känsliga naturområden.

Jag är därför inte beredd att föreslå några lagändringar med den inriktning som Alf Wennerfors anger.

Svar på frågor

ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret även om det var negativt. Jag vill alltså ha en liberalare lagstiftning, så att folk lättare kan köpa sig en tomt i skärgården och i kustbygden och framför allt så att vi slipper de husbåtar som allmer tycks vara på väg. Det vill inte bostadsministern – det skall inte bli någon lagändring. Men vad säger då bostadsministern om just husbåtarna, som tydligen blir allt vanligare? Anser statsrådet att husbåtsboende i skärgården skulle vara en lämplig och trevlig utveckling?

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Först vill jag slå fast att jag anser att de bestämmelser vi har när det gäller fritidsbebyggelse är tillfyllest. Jag tycker inte att det bör vara fråga om någon uppluckring av de bestämmelserna. Tvärtom vill jag värna om att kommunerna här har möjlighet att fatta sina beslut, och jag tycker att en restriktiv inställning är befogad.

När det sedan gäller husbåtarna vill jag framhålla att det i PBL-propositionen på s. 675 står angående lättflyttbara konstruktioner: "Praxis upprätthåller inte något krav på att en byggnad skall vara förenad med marken. Många exempel finns på att husvagnar, redskapsvagnar etc. betraktas som byggnad och även några fall där husbåtar har ansetts vara byggnader – – –. Vid bedömningen av dessa och andra liknande fall har regeringsrätten tagit hänsyn till användningssättet, utformningen och varaktigheten i användningen.

Var tyngdpunkten läggs i bedömningen är svårt att säga, men med tämligen stor säkerhet kan påstås att användning för bostadsändamål (fritidshus, gäststuga) på samma ställe under längre tid än en normal campingssemester om några veckor medför klassificering som byggnad."

Med detta, Alf Wennerfors, har jag också klagjort min inställning. Jag tycker att det som sägs i propositionen och som riksdagen ställt sig bakom är att betrakta som ett klarläggande av hur man skall se på husbåtar. De skall alltså, om de ligger kvar en längre period, betraktas och klassificeras som byggnader.

ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Bostadsministern vill alltså inte ha husbåtar – så får jag tolka det här svaret. Jag tror att det kommer att bli svårt att tillämpa vår lagstiftning så att vi kommer åt husbåtarna, trots det som lästes upp. Men det är kanske en annan fråga.

När nu bostadsministern inte vill ändra lagen och inte ändra sin inställning till husbåtar enligt vad som står i propositionen, gör jag ändå ett litet försök genom att fråga: Kan bostadsministern inte tänka sig att uttala sig för en liberalare tillämpning av lagstiftningen, så att människor kunde få tillfälle att skaffa sig tomt och stuga i kustbygderna och i skärgården?

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Jag tycker att vi med förtroende skall överlåta åt de kommuner som har att arbeta med gällande lagstiftning att fatta sina beslut. För min del är jag inte beredd att rekommendera kommunerna att inta en liberalare

ståndpunkt än vad lagstiftningen ger utrymme för. Det är här fråga om känsliga naturområden, och jag tycker att stor restriktivitet skall tillämpas.

Prot. 1989/90:39
5 december 1989

Svar på frågor

ALF WENNERFORS (m):

Fru talman! Då får jag avslutningsvis bara uttala att jag tycker att lagstiftningen borde ge utrymme för mer stugor och tomter i kustbygden och i skärgården. Lagstiftningen borde tillämpas liberalare. Vi har en unik och underbar skärgård. Fler människor måste få uppleva den.

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Då jag vill avslutningsvis konstatera att Alf Wennerfors och jag inte intar samma ståndpunkt i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1989/90:280 om fiskeförbudet för fritidsfiskare utanför Ljusnans mynning

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Olle Östrand har frågat mig om jag är beredd att medverka till att fiskeförbudet för fritidsfiskare upphävs när det gäller sik-, abborr- och strömmingsnät i det utökade förbudsområdet i Ljusnans mynning.

Avsikten med de utökade begränsningar i fisket i Ljusnans mynningsområde som fiskeristyrelsen införde år 1986 är att skydda lax- och öringsbestånden.

Ett problem med fiskevårdande bestämmelser är att få enkla, effektiva och lättövervakade föreskrifter som ger skydd åt arter som är utsatta för ett hårt fiske. Men samtidigt bör bestämmelserna inte onödigtvis försvåra fiske efter arter som tål ett större uttag.

För att skyddet av lax- och öringsbestånden utanför Ljusnans mynning skall vara effektivt och lättövervakat omfattar förbudet allt fiske, förutom fiske med handredskap. För att å andra sidan minska de negativa konsekvenserna för berörda fiskare kan fiskeristyrelsen efter ansökan bevilja fiskare, för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse, tillstånd att fiska med andra redskap än handredskap i det yttre fredningsområdet kring Ljusnans mynning.

Det ankommer på fiskeristyrelsen, som ju har utfärdat föreskriften, att följa utvecklingen och då bedöma om förbud kan jämkas eller upphävas.

OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det ante mig nästan att jag skulle få ett sådant här svar. Tyvärr är reglerna sådana att nämnda förbud slår blindt. Det slår mot människor som egentligen inte skulle behöva drabbas. Enligt uppgifter som jag har inhämtat har förbudet kommit till efter en framställning från skogsbolaget Stora Kopparberg. I och med detta förbud mistade ortsbefolkningen och ett antal sommarstugeägare i det aktuella

området en rättighet som de alltid har haft. Det gäller nämligen rätten till husbehovsfiske och möjligheten att odla ett fritidsintresse.

Jag vill i detta sammanhang påstå, jordbruksministern, att det i allra högsta grad är naivt av fiskeristyrelsen att tro att man på detta sätt skyddar lax- och öringsbeståndet. Man kan ju inte fiska lax med strömmingsnät. Det kan röra sig om någon enstaka mindre lax eller öring som man kan få i sitt siknät. Men det är i det här fallet försumbart. Dessutom påstås det att man på det här sättet lättare kan bevaka tjuvfisket. Men tjuvfisket försiggår i huvudsak nedanför kraftverket, för det är där som de stora mängderna lax och laxöring finns.

Det paradoxala är att man, samtidigt som det här förbudet gäller, upplåter 139 fasta fiskeplatser i kommunen – de flesta i det aktuella området och 33 platser direkt utanför älvmyningen. De allra flesta platserna utnyttjas för lax- och öringsfiske. Vidare står handredskapsfiskare nedanför kraftverket och drar upp ca 5 ton lax och öring varje år – detta alltså samtidigt som ortsbefolkningen, som vill ha möjlighet att dra upp litet sik eller strömming i nät på lördagmorgon efter en ansträngande arbetsvecka, förmenas den rättigheten. Det är detta, jordbruksministern, som jag tycker är så horribelt. Det här är ett exempel på myndighetsutövning när denna är som sämst. Jag reagerar alltså kraftigt mot detta.

Jag vill fråga: Är jordbruksministern, även om han kanske inte är beredd att medverka till att förbudet i dess helhet upphävs, kanske beredd att se till att förbudszoner kraftigt minskas?

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Jag tror att varken Olle Östrand eller jag vill förmena dem som fiskar vid Ljusnans mynning rätten att en lördagmorgon efter en ansträngande dag få gå ned och fiska. Men detta gäller inte bara dem som bor vid Ljusnans mynning utan också alla dem som vill fiska uppefter hela Ljusnan, för vi måste ju se till att det finns lax och öring i älven. Det är bakgrunden till fiskeristyrelsens begränsningar här – begränsningar som naturligtvis ingen är glad över. Men på sina håll i Sverige är det så, att vi har en snabbt försvinnande stam av vinterlax.

Speciellt när det gäller Ljusnan menar fiskeristyrelsen att tillgången på avelsfisk är alltför liten i förhållande till vad som behövs för att det skall vara möjligt att behålla ett genetiskt urval. Både Olle Östrand och jag vet hur viktigt det är att ett genetiskt urval kan bibehållas, så att den vilda laxen kanske kan räddas. Det är denna allvarliga fråga som är bakgrunden till genomförda begränsningar.

Men å andra sidan säger jag i mitt svar att eftersom det här är en fråga för fiskeristyrelsen måste man där kunna bedöma om det går att jämkta eller att upphäva olika bestämmelser, om dessa blir orimliga för befolkningen i övrigt.

Nu är det så – och det säger Olle Östrand själv också, engagerad och kunig fiskare som han är – att lax förvisso kan gå in i siknät. Men enligt vad man har sagt till mig kan lax gå in i abborr- och strömmingsnät också. Men det är givetvis framför allt i siknät som lax kan gå in. Det är alltså inte så lätt att avgränsa laxöringen och sedan tillåta annat.

Vidare är det möjligt att ge dispens om fiskeristyrelsen anser detta vara rimligt med tanke på de fiskare som har sin utkomst, sin näring, i dessa trakter.

Prot. 1989/90:39
5 december 1989

Svar på frågor

OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! För att få lax i strömmingsnät får det inte vara fråga om några stora fiskar. Däremot kan jag hålla med jordbruksministern om att man bör skydda lax- och öringsbeståndet. Det är vi fullständigt överens om. Men det skall inte åstadkommas på detta sätt. Nu drabbas ju ortsbefolkningen och sommarstugeägare.

I första hand gäller det i stället att se över antalet fasta fiskeredskap med vilka både lax och laxöring dygnet runt fångas. Det lustiga i detta sammanhang är att många av de fasta fiskeplatserna arrenderas ut av skogsbolaget Stora Kopparberg, som på det sättet får stora inkomster varje år. Men samtidigt medverkar man till ett fiskeförbud för de nätfiskare som har fisket som ren hobby. Det är inte de nätfiskare som jag ömmar för som är en fara för lax- och öringsbeståndet, utan det är de 139 fasta fiskeredskap som finns i det aktuella området som är en fara.

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Dessa begränsningar utgör en del av de åtgärder som fiskeristyrelsen har vidtagit för att åstadkomma något som vi helt klart är överens om. Det gäller ju att klara den vilda laxen i området.

Naturligtvis är mynningsområdet speciellt känsligt. Det vet vi alla. Där samlas ju laxen för att sedan gå uppåt älven. Alltså skall det sedan bli möjligt att fiska lax också längre uppåt älven.

Olle Östrand kan kanske visa på ytterligare begränsningar på annat sätt när det gäller de fasta redskapen och möjligheterna till dispens. Det är klart att jag i så fall hoppas att fiskeristyrelsen tar fasta på sådana synpunkter efter att ha tagit del av den här debatten.

OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! Tyvärr är det nog utsiktslöst för dem som jag ömmar för att få dispens för fiske i det aktuella området. Jag tror att den enda möjligheten att skapa bättre regler är att den här väldigt stora förbudszonen minskas. På det sättet skapar man möjligheter för dessa fiskare att bedriva sitt fritidsfiske.

Om fiskeristyrelsen inte skulle vilja ändra reglerna i detta avseende, återstår väl inget annat än att ändra lagstiftningen för att på det sättet möjliggöra detta fritidsnöje för ortsbefolkningen och sommarstugeägarna i nämnda område.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1989/90:287 om ABB:s verksamhet i Ludvika

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att ABB skall fullfölja sitt löfte beträffande Bergslagspropositionen.

Överläggningar pågår mellan företrädare för regeringen och ABB om bolagets åtaganden i samband med insatserna i Västerbergslagen. Jag är därför inte beredd att nu närmare kommentera läget.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Fru talman! Jag har frågat vilka åtgärder regeringen har vidtagit när det gäller att se till att ABB verkligen fullföljer sitt avgivna löfte. Nu är vi inne på det andra året. Men nästan ända sedan Bergslagspropositionen presenterades har man från ABB:s sida varit väldigt negativ. Sysselsättningen i Ludvika har snarare minskat. Jag och andra i vpk har ställt frågan: Kan man verkligen lita på ABB:s löften i detta sammanhang, och vad är det för överläggningar egentligen som regeringen från början hade med ABB?

Nu har chefen för Ludvikaverken pekat på det omöjliga i detta sammanhang. Men samtidigt gör ABB på den internationella marknaden den ena strategiska förändringen efter den andra och det ena strategiska uppköpet efter det andra.

Det som är allvarligt är att ABB har lurat befolkningen eller regeringen genom att säga "så här skall vi göra". Om regeringen nu inte har maktmedel i sin hand blir det tre tomma år, då det kunde ha vidtagits andra åtgärder, eventuellt planerade åtgärder.

Om den goda konjunkturen övergår i en sämre konjunktur kan man fråga sig: Vad händer då med Västerbergslagen, när ABB inte har uppfyllt något av sitt löfte på tre år? Nästa år är alltså det sista året, och ingenting är planerat.

Hur ser regeringen på detta, att man egentligen har förlorat två år? Regeringen måste väl ha några metoder för att kunna säga åt ABB vad som skall göras – eller har man inte det? Regeringen kan väl svara åtminstone på den frågan, trots att det pågår överläggningar.

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! En del av Västerbergslagsinsatserna utgick från ABB:s insatser, och det var också en av förutsättningarna för de medel som regeringen föreslog skulle tillskjutas. Kring detta har naturligtvis också en hel del annat fullföljts, både centralt, regionalt och lokalt, som har haft sin utgångspunkt i denna totala uppgörelse. Vi skall inte glömma bort att det har skett en hel del mycket positiva och utvecklande insatser runt omkring.

Min utgångspunkt är att ABB skall fullfölja sina åtaganden – detta är också en utgångspunkt i de överläggningar som pågår.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Fru talman! Ja, jag hoppas verkligen att det är regeringens utgångspunkt att ABB skall fullfölja sina åtaganden. Ända från den stunden då ABB bör-

jade antyda att man inte ville göra detta har jag frågat: Vilken täckning har regeringen för att fullfölja uppgårelsen med ABB? Jag har inte fått svar från regeringen på tidigare frågor och får det tydligen inte heller här.

Läget är fortfarande allvarligt för Västerbergslagen. Man har åtagit sig att öka sysselsättningen med 500 sysselsättningstillfällen netto, men de ser inte ut att komma till stånd. Har regeringen någon annan beredskap för detta område, som måste ha någon form av grundsysselsättning för att klara sig på sikt? Västerbergslagen klarar sig någorlunda i nuvarande läge, men skulle konjunkturen gå tillbaka det allra minsta måste strukturen där vara den rätta. Därför måste de här jobben ordnas. Situationen här är ju starkt kopplad till nedläggningen av Grängesbergsgruvan.

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Jag har ingen ytterligare kommentar.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:250 om skatteindrivning och tvångssparande

Finansminister KJELI.-OLOF FELDT:

Fru talman! Av lagen om tillfälligt sparande följer att sparbelopp som erlagts för inkomståret 1990 under vissa förutsättningar kan tas i anspråk för betalning av skatt för samma år. Dessutom kan återstående sparbelopp ytterst drivas in av kronofogdemyndigheten.

Mot denna bakgrund har Bengt Harding Olson frågat mig om jag är beredd att föreslå att lagen ändras för att undvika denna sammanblandning mellan skatteindrivning och tvångssparande.

Av finansutskottets betänkande om den ekonomiska politiken (1988/89:FiU30) framgår att sparandet likställs i teknisk mening med skatt på flera sätt. Detta hänger samman med att sparandet har anknutits till uppbördssystemet för inkomstskatt och att ett erlagt sparbelopp för 1990 i praktiken inte kan särskiljas från samtidigt erlagd skatt. Till skillnad från 1989 års sparande gäller för 1990 att sparbelopp skall betalas löpande som 3 % av den preliminära skatten för att först i samband med taxeringen 1991 bestämmas definitivt utifrån den slutliga skatten. Ett otillräckligt sparande under år 1990 måste därför kompletteras med fyllnadsinbetalningar våren 1991 eller kvarstående betalningar våren 1992.

Bestämmelsen om att ett erlagt sparbelopp kan tas i anspråk för betalning av skatt blir aktuell att tillämpa när preliminär skatt och preliminärt sparbelopp erlagts med för låga belopp. Bestämmelsen förhindrar då att ett visst belopp anses som sparande och sedermera blir föremål för återbetalning, om den enskilde samtidigt inte fullt ut har betalat sin inkomstskatt för *samma* år. I normalfallet får bestämmelsen inte någon egentlig verkan, eftersom – t.ex. för en löntagare – kvarstående skatt och sparbelopp betalas genom att arbetsgivaren gör avdrag med motsvarande belopp på lönen under januari–mars 1992. Men om kvarstående belopp inte betalas kan sparbeloppet i sista

hand bli föremål för indrivning på samma sätt som gäller i fråga om andra krav på betalning.

Enligt min mening är det naturligt med de nu nämnda konsekvenserna av att sparandet är kopplat till uppördssystemet för skatt. Jag är inte beredd att föreslå någon ändring i det här avscendet.

BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag får tacka så mycket för detta faktsäckade svar.

Bakgrunden är att riksdagens majoritet, bestående av socialdemokrater och centerpartister, som bekant har beslutat att svenska folket skall drabbas av s.k. tillfälligt sparande. I lagen används just detta begrepp, trots att det är synnerligen vilseledande. Det borde i stället kallas vid sitt rätta namn: en ny beskattningsform. Staten kan nämligen med lätthet konfiskera sparbeloppet mitt framför näsan på alla tvångssparare.

I nuläget är den brutala sanningen följande. Det personliga sparandet skapas genom månadsvisa avdrag. Vid den slutliga skatteavräkningen inträffar den stora överraskningen. Om den inbetalda preliminärskatten inte räcker till för den totala slutliga skatten, blir konsekvensen för det första att staten automatiskt tillgriper den enskilde medborgarens sparbelopp för att täcka sin skattefordran. För det andra har staten rätt att skicka kronofogden på den enskilde medborgaren för tvångsindrivning av det sparbelopp som staten nyss har tillgripit.

Detta låter möjligen otroligt, men det är rena rama sanningen – det har nu också bekräftats. Sanningen var väl dold, i varje fall officiellt, för folket.

En sådan här ordning har av vissa kallats för konfiskation i smyg, och frågan är om inte detta strider mot grundlagen, även om det kallas för tillfälligt sparande.

Finansministern har här svarat och givit ett klart besked att han inte bara är nöjd med denna ordning utan t.o.m. tycker att det är en naturlig ordning. Jag menar däremot att tvångssparandet är en onaturlig hybrid. Är tvångssparandet skatt eller sparande? Om det inte är skatt, varför skall det då följa skattereglerna?

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1989/90:272 om skattereformens följder för den kommunala ekonomin

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder som kompenserar Malmö så att den s.k. skattereformen inte får de negativa effekter kommunens ekonomer kommit fram till.

De uppgifter Sten Andersson åberopar är felaktiga. Skattereformen innebär tvärtom att landets kommuner får minskade utgifter och större inkomster. Visserligen kommer de att träffas av ökade utgifter i begränsad omfattning till följd av förändrade indirekta skatter år 1990, men fr.o.m. år 1991 är avsikten att kommunerna skall få avdragsrätt för ingående mervärdesskatt.

Det minskar kommunernas utgifter väsentligt. Reformen får därmed positiva – inte negativa – effekter på kommunernas ekonomi 1991.

Förslaget om ändrad inkomstbeskattning kommer inte att påverka kommunernas ekonomi förrän fr.o.m. år 1992. Kommunernas skatteinkomster kommer då att öka mycket väsentligt.

Hur stort utfallet blir kan inte bedömas förrän förslag till beskattning av pensionärerna har utarbetats. De samlade effekterna av skattereformen för kommunerna går därför inte att beräkna ännu – i synnerhet inte för enskilda kommuner.

I de överläggningar som har ägt rum mellan regeringen och oppositionen har fastslagits att kommunsektorn varken skall vinna eller förlora på reformen. Min avsikt är att senare återkomma med förslag om särskilda åtgärder i syfte att uppnå ett balanserat utfall i förhållandet mellan staten och kommunerna. Även effekterna av förändrade indirekta skatter år 1990 kommer då att beaktas.

STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret.

1988 höjde socialdemokraterna i Malmö kommunalskatten med 1:75 kr. Nu har det cirkulerat uppgifter i pressen om att malmöborna, när skattereformen slår fullt ut, kommer att gå back med 280 milj. kr. – det motsvarar exakt 1:75 kr. i höjd skatt.

Nu säger statsrådet att de uppgifter jag har lämnat i min fråga är felaktiga. Okej! Jag skall inte diskutera den biten med statsrådet, men jag har inte själv fabricerat dessa uppgifter, utan de har framtagits av Malmö kommuns ekonomer och är alltså godkända av kommunledningen i Malmö.

Jag hoppas för Malmös bästa att statsrådet har rätt när han säger att siffrorna inte stämmer och att Malmö kommun inte kommer att gå back, utan att det i stället blir ett plus. Jag kommer att ta med detta svar till Malmö och visa det för Malmö kommuns ekonomer. Det finns kanske skäl att komma tillbaka igen i januari.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1989/90:274 om 1990 års fastighetstaxering

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Görel Thurdin har frågat mig om vilka motiven är att låta en "inbyggd diskmaskin" höja taxeringsvärdet på en fastighet med 30 000–40 000 kr.

En fastighets taxeringsvärde bestäms bl. a. med hänsyn till fastighetens standard. Denna fastställs på grundval av husets byggnadsmaterial och utrustning.

I förarbetena till nuvarande lagstiftning uttalade jag att det inte finns något annat värderingstekniskt förfarande när det gäller att bedöma standarden än att med hjälp av svar på en frågelista indikera standarden. Jag nämnde även att det bör ankomma på riksskatteverket att tillsammans med

Svar på frågor

värderingsexpertis göra den närmare utformningen av frågelistan. Jag angav vidare vissa riktlinjer för detta arbete, bl. a. att endast sådana omständigheter borde beaktas som är relevanta och som har en entydig värdeinverkan. Skatteutskottet delade min uppfattning i dessa frågor.

Enligt vad jag inhämtat har riksskatteverket med biträde av värderingsexpertis utformat den nu aktuella frågelistan. Uppenbarligen har man ansett att en inbyggd diskmaskin är en bra indikation på att hela köket har en modern och relativt hög utrustningsstandard. Alternativet borde varit att i deklARATIONEN kräva svar på en lång rad frågor om enskilda detaljer i köket. Den deklARANT som anser att diskmaskinen är en dålig indikator på kökets standard har ju möjlighet att ange detta.

GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag får tacka finansministern för svaret.

Det kan tyckas som en bagatell, åtminstone för vissa, som får mycket höga taxeringsvärden, men jag upplever ändå att de skattebetalare som deklarerar sina fastigheter många gånger inte uppfattar frågorna som särskilt relevanta. Jag var taxeringsordförande vid förra fastighetstaxeringen. Då ställdes frågor på ett sådant sätt att många dessutom svarade fel och fick felaktiga värden. Den här gången är många av de frågorna inte med. För varje gång ändrar man frågesammansättningen. Man kan undra: Ändras grunderna för bedömningen av fastigheternas marknadsvärde ungefär vart tionde år eller varje gång vi har fastighetstaxering? Det kan upplevas på det viset.

Som exempel kan vi ta en diskmaskin. Den ger tre poäng. Det finns även andra uppgifter som ger tre poäng, eller 30 000–40 000 i höjt värde, t. ex. spishäll och inbyggd ugn. Men detta kan man åstadkomma även i ett rätt gammalmodigt kök, om man har småbarn och vill göra på det sättet. Finns det frys i köket får man pluspoäng, men ställer man ner den i källaren blir det inga poäng. För många är det egentligen bättre att den finns nere i källaren.

Människor uppfattar alltså många gånger att detta egentligen inte är riktigt relevant för marknadsvärdet. Har jag vatten indraget ger det tre poäng. Jag måste säga att det naturligtvis påverkar marknadsvärdet i oerhört hög grad. Men det ger lika många poäng som en diskmaskin. Ibland kan man fråga sig om det inte är för få kvinnor med och utformar de här blanketterna, eller om det är för få sådana människor som möter denne skattebetalare i vardagen som är med och utformar blanketten. Är det därför vi får denna diskrepans?

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Görel Thurdin ställer ibland frågor som jag inte kan svara på. Jag vet inte hur könsfrekvensen har varit bland de värderingsexperter som har utformat denna frågelista.

Jag har själv fyllt i en sådan där blankett för min villa. Som enskild skattebetalare ställer man sig naturligtvis frågor hela tiden. Jag har samtidigt förståelse både för deklARANTerna, som undrar varför just en viss pryl skall ge poäng, och för dem som utformat blanketten. Kritiken förra gången var ju att vi skulle fylla i svar på en oändlig rad detaljfrågor. I stället försökte man nu förenkla.

Samtidigt anges det mycket tydligt att om man anser att blanketten, när man har fyllt i den, ger en dålig bild av fastighetens värde, har man alla möjligheter att påpeka det. Antag att Görel Thurdin har ett kök som bara innehåller inbyggd diskmaskin, inte ens en spis. Det är klart att människor inser att de bör påpeka detta. Detta är ett ytterligt ofullständigt kök, där man lagar maten på ett primuskök. Detta för att ta ett extremt exempel.

Vid utformningen av blanketten har man, tycker jag, försökt ge de standarddetaljer man frågar efter så pass god relevans som möjligt. Jag är alltså inte ens som enskild deklarant så missbelåten med blanketten som Görel Thurdin möjligen är.

GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Först vill jag säga att det snarare är fler frågor den här gången än det var vid den förra fastighetstaxeringen. Fler av de frågor som ingår nu poängbedömdes kanske inte då. De återkommer i en senare frågeställning.

Ibland gäller frågorna något som har hänt efter 1965, ibland efter 1975, 1980 eller 1985. Det finns många värdevarianter som skattebetalarna naturligtvis undrar över hur de har kommit till. Jag tror faktiskt att det är för få människor ute på de lokala skattemyndigheterna, sådana som arbetar konkret i den nära verkligheten, som får vara med vid utformningen av blanketter. Det är för många som sitter i departement eller i det här fallet på riksskatteverket, och som kanske inte riktigt har fångat upp signalerna från dem som arbetar med fastighetstaxeringarna ute på lokala skattemyndigheter. Det är det jag vill lyfta fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1989/90:275 om rennäringens beskattning

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Martin Olsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen vidtagit eller avser att vidta för att en reformering av rennäringens beskattning skall kunna genomföras samtidigt som en reformerad företagsbeskattning.

Beredningsarbetet med den genomgripande förändringen av företagsbeskattningen pågår inom finansdepartementet. Jag är därför inte beredd att nu kommentera frågan ytterligare.

MARTIN OLSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för det synnerligen korta svaret på min fråga. Det är enligt min mening väsentligt att det i samband med reformeringen av grunderna för företagsbeskattningen även genomförs erforderliga reformer av skattereglerna för näringar som har alldeles speciella förhållanden. De skall inte ses som särintressen, utan förhållandena bör beaktas. En sådan näring är just rennäringen.

I mitt arbete inom samerättsutredningen har jag kommit i kontakt med en del av problemen. Jag har tagit upp frågan tidigare, både i motioner och i en fråga till finansministern, för att visa behovet av en reformerad beskattning

av rennäringen, en beskattning som anpassas till denna närings mycket speciella förhållanden och förutsättningar. Utan att hinna räkna upp de många speciella förutsättningarna kan jag säga att klimatet är omöjligt att förutse, och rennäringen är helt beroende av klimatet. Frågor som jag har stött på i utredningen är att många framhåller det som ett problem att det finns för många renar. Från samiskt håll säger man, att med de skatteregler vi har underlättas minsann inte förutsättningarna för att begränsa renantalet. Likaså anser man att skattesystemet motverkar möjligheterna att klara generationsskiften.

Svaret som jag har fått av finansministern säger ingenting, eftersom finansministern inte är beredd att kommentera frågan. Min fråga var om regeringen har vidtagit eller avser att vidta några åtgärder för att reformera rennäringens beskattning. Jag vill hänvisa till att skatteutskottet i anledning av vår motion skriver att frågan om rennäringens beskattning har uppmärksamats i finansdepartementet. Det skrev man redan våren 1988. Jag vill då fråga: Pågår det ett arbete för att tillgodose rennäringens speciella intressen i fråga om beskattningen, så att de förslag som behövs kan framläggas i början av nästa år för att kunna gälla från den 1 januari 1991?

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Martin Olsson upprepar nu exakt den fråga som jag för en liten stund sedan sade att jag inte kan kommentera.

MARTIN OLSSON (c):

Fru talman! Jag vill ordagrant läsa upp vad skatteutskottet skrev i betänkande 4 nu i höst: "Som framgått vid utskottets behandling av dessa frågor" – alltså rennäringens beskattning – "våren 1988 har skattefrågorna inom rennäringen också uppmärksamats i finansdepartementet."

Jag vet att utskottet tidigare även har hänvisat till den utredning som har arbetat med företagsbeskattningen. Den har inte försökt att lösa dessa frågor, utan vi får lita på att finansdepartementet försöker göra det. Det var för att få klarhet i detta som jag ställde frågan. Det var även därför jag ställde en följdfråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1989/90:293 om 1990 års fastighetstaxering

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Karin Starrin har frågat mig om regeringen är beredd att lägga fram förslag som innebär att energibesparande åtgärder i småhus inte skall leda till höjd bostadsbeskattning.

Inför 1990 års taxering av småhus har en översyn av värderingsreglerna gjorts, bl.a. avseende standarden. I den proposition som lades fram förra våren vidhölls principen att standarden även i fortsättningen skall bestämmas med hänsyn till småhusets byggnadsmaterial och utrustning. Emellertid ansågs det nödvändigt att omarbeta den s.k. frågelistan ur bl.a. förenklings-

synpunkt. Det överlämnades till riksskatteverket att närmare utforma frågelistan tillsammans med värderingsexpertis. Jag gjorde i sammanhanget vissa uttalanden om de riktlinjer som borde följas. Bl.a. förklarade jag mig dela de utgångspunkter som den parlamentariska kommitté som utrett frågan funnit lämpliga för att bestämma standarden. Detta gällde bl.a. uppdelningen av frågorna avseende standarden på fem huvudområden, varav energihushållning utgjorde ett område. Vidare betonade jag betydelsen av att endast sådana omständigheter som är relevanta och som har en entydig värdeinverkan borde beaktas vid standardbedömningen. Riksdagen fann att det inte rädde några motsättningar rörande den grundläggande målsättningen att förenkla och förbättra frågelistan, de riktlinjer som drogs upp i propositionen eller de detaljer som har samband med denna fråga.

Taxeringsvärdena sätts med utgångspunkt i marknadsvärdet. Vid utformningen av frågelistan gäller det att hitta de faktorer eller egenskaper som på ett entydigt sätt påverkar småhusens marknadsvärde. Frågorna huruvida tilläggsisolering och fönster med isolerglas föreligger är exempel på sådana egenskaper. Uppgiften är således enbart att konstatera faktiska förhållanden. Energipolitiska överväganden får göras i andra sammanhang.

Karin Starrins fråga föranleder mig inte att vidta någon vidare åtgärd.

KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaret. Jag kunde mycket väl föreställa mig att jag på min fråga skulle få ett svar där man betonar att man utgår från standarden på villorna och att man vill åsätta dem ett marknadsvärde, nedsatt till 75 %. Riksskatteverket har naturligtvis till uppgift att följa dessa normer. Men det är inte riktigt detta som jag har frågat om, som finansministern mycket väl vet.

Vi har ju bestämt oss för en ny inriktning av energipolitiken i vårt land, och vad jag frågar mig är när vi skall börja styra efter denna nya kurs. Varför tar inte regeringen i detta läge chansen att sammanväga skattelagstiftningen och energipolitiken? Vi har under den gångna hösten hört många vackra ord om att dessa frågor verkligen hör ihop och om att skattelagstiftningen skall vara ett styrmedel. Varför är inte finansministern beredd att använda detta styrmedel?

Föreningen Sveriges energirådgivare presenterade förra veckan en rapport. God energirådgivning på 90-talet. Där framhålls att det nu är stillestånd på energiområdet och att energianvändningen i bostäderna inte minskar utan ökar. Är inte det här allvarliga signaler för finansministern? Är inte finansministern beredd att vidta åtgärder som verkligen ger villaägare stimulans att bidra till energisparandet, som ju är ett samhällsintresse? Jag vill verkligen fråga finansministern om finansministern menar allvar med att överväganden får ske i annat sammanhang.

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Jag vet inte var Karin Starrin har vistats under de senaste månaderna. Vi har nu lagt grunden för en mycket väsentlig förändring av hela energibeskattningen i Sverige, vilket kommer att ge en mycket stark stimulans till sparande av energi. Det märkliga är bara att centerpartiet nu hukar

Svar på frågor

sig förtvivlat, i rädsla för att någon villaägare inte skall gilla de åtgärder som riksdagen avser att besluta om.

Jag håller med om att det är genom att göra det ekonomiskt lönsamt för villaägarna att isolera sina hus, att spara energi och inte slösa med den som vi kan nå resultat, men fastighetstaxeringen kan inte gärna användas för det ändamålet. Den har enbart till syfte att fastställa fastigheternas marknadsvärden, och det är klart att en fastighet som har bra isolering och som har treglasfönster är mera värd än en fastighet som är gisten och som höststormarna blåser rakt igenom. Det begriper också Karin Starrin. Däremot har vi en energibeskattnings, och den använder vi mer än något annat land för att styra energiförbrukningen och få folk att spara energi.

Jag finner alltså dessa frågor synnerligen litet påkallade i rådande läge.

KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag har nyss fått rapporter från de intresseföreningar som bevakar villaägarnas intressen. De har gjort uträkningar på olika sätt och vill inte alls hävda att marknadsvärdet helt är avhängigt av lägre driftskostnader. Det är faktiskt andra faktorer som i detta läge styr marknadsvärdet. Men jag är helt på det klara med, finansministern, att fastighetstaxeringen i sig skall fastställa ett värde på fastigheten.

Jag vill dock fråga finansministern om regeringen som ett nästa steg genom en hopkoppling av skattelagstiftningen med fastighetstaxeringen vill styra över mot en utveckling som leder till lägre energiförbrukning i villorna. På det sättet ger man villaägarna signaler om att de, om de vidtar vissa åtgärder, också får en belöning för detta. Det är ett sådant besked som vi saknar i finansministerns svar.

Finansminister KJELL-OLOF FEILD:

Fru talman! Det kommer Karin Starrin att få fortsätta att sakna. Jag anser att det är en dålig signal att skicka till villaägarna att de därför att deras fastigheter är mycket värda skall få lägre skatt än andra som i övrigt har liknande ekonomiska förutsättningar. Jag tycker att Karin Starrin visar bra mycket större intresse för villaägarnas ekonomiska förhållanden än för energisparande.

KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Nej, jag är övertygad om att villaägarna inte väntar sig någon klapp på axeln vare sig av energiministern eller av finansministern. Men villaägarna bör i detta läge få känna att man från regeringens sida är tacksam för att det vidtas åtgärder för att få ned energiförbrukningen. Jag vill med bestämdhet hävda att man inte åstadkommer det genom att strikt följa de bestämmelser och förklaringar som gäller för fastighetsdeklarationen.

Jag vill inte alls hävda att ett högre värde på en fastighet bör föranleda några särskilda förmåner. Vad jag är ute efter är att vi tillsammans skall styra in mot en inriktning som leder till att alla skall förstå att det också i fortsättningen är mycket angeläget att spara energi i vårt land. Jag kan inte finna att

vi för närvarande har en energipolitik med denna inriktning. Där har finansministern fel.

Prot. 1989/90:39
5 december 1989

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

14 § Svar på fråga 1989/90:282 om verksamheten vid Teatercentrum

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jan-Erik Wikström har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att verksamheten vid Teatercentrum skall kunna fortsätta.

Stödet till centrubildningar på bl.a. teaterns område är i statsbudgeten upptaget under en gemensam anslagspost, som fördelas av statens kulturråd. De enskilda centrubildningarnas förhållanden är således inte föremål för vare sig riksdagens eller regeringens prövning.

Enligt vad jag har inhämtat har statens kulturråd för innevarande budgetår tilldelat Teatercentrum ett verksamhetsbidrag på 723 000 kr.

När det gäller statens bidrag till centrubildningarna för nästa budgetår återkommer regeringen med förslag i budgetpropositionen.

JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Först vill jag tacka Bengt Göransson för ett trevligt tal i dag på Konserthuset. Det var en stor kulturhändelse när det första bandet av den nya nationalencyklopedin överlämnades.

Så över till Teatercentrum, som är en organisation som bildades 1969 och som är riksorganisation för de fria teatergrupperna. Den har under ett par decennier verksamt bidragit till att de fria grupperna har kunnat samarbeta och framför allt få en marknad på daghem, i skolor, på fritidsgårdar och i teaterföreningar. Det är Teatercentrum som sammanställer och skickar ut den årliga katalogen till omkring 6 000 arrangörer för de fria grupperna.

Läget för Teatercentrum just nu är att man har ett ackumulerat underskott på omkring 300 000 kr. En av medarbetarna – de är inte mer än tre – är uppsagd till den 1 januari. Den huvudansvariga är uppsagd till den 1 april 1990. Det verkar som om verksamheten då helt skulle komma att upphöra. Det tycker jag skulle vara djupt tragiskt, särskilt som det är under våren som man arbetar med att sälja nästa säsong teaterproduktioner.

Man skulle alltså egentligen behöva ett tilläggsanslag för innevarande budgetår för att komma över den akuta krisen. Min fråga till kulturministern är, om det är tänkbart att antingen direkt från regeringen eller genom kulturrådet ge tilläggsanslag som gör det möjligt för Teatercentrum att behålla sina medarbetare till dess att ett nytt budgetår börjar.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Låt mig först tacka Jan-Erik Wikström för hans vänlighet apropå Nationalencyklopedin. Vi gläds båda över tillkomsten av dess första band.

Så till Teatercentrum, som är en av centrubildningarna. Centrubildningarna med Teatercentrum träffade mig den 16 oktober i år. Jag redovi-

Svar på frågor

sade då att kulturrådet inom ramen för sina dispositionsmedel naturligtvis under ett löpande budgetår kan ta ställning också till extraanslag. Vid det tillfället påpekade jag emellertid att jag gärna skulle se att centrumbildningarna själva gjorde en genomgång av sin verksamhet utöver den översyn som kulturrådet kunde vara beredd att göra av centrumbildningarnas verksamhet.

Underlaget för den framställning som kom var mycket kortfattat. Där stod följande: Vi kräver att regering och riksdag tar sitt ansvar att fullfölja 1974 års kulturprogram genom en uppskrivning av de statliga bidragen till centrumbildningarna som motsvarar verksamheternas redovisade behov. Jag föreslog då att man i egen regi skulle göra en sådan genomgång med hjälp av ett mindre bidrag från utbildningsdepartementet, som skulle svara mot lönekostnader och lönebikostnader för den för Teatercentrum huvudansvariga under två eller tre månader. Efter betänketid avböjde man från Teatercentrums sida att utnyttja det erbjudandet och förutsatte att man för att kunna göra en sådan översyn skulle ha det begärda tilläggsanslaget. Jag tyckte att det var rimligt att man utnyttjade den angivna perioden för att göra en sådan genomgång och beklagar att man inte ville begagna sig av den möjligheten.

JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det var värdefullt att få höra detta.

Nu finns det fortfarande tid fram till den 1 april. Låt mig uttala förhoppningen att utbildningsdepartementet och kulturrådet med gemensamma ansträngningar skall kunna finna en lösning som gör att Teatercentrum ändå kan fortsätta sin verksamhet fram till den 1 juli.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag hoppas självfallet att Teatercentrum skall finna möjlighet att fortsätta sin verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1989/90:292 om professuren i socialmedicin vid Göteborgs universitet

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat socialministern om han är beredd att medverka till att professuren i socialmedicin försvinner i Göteborg.

Frågan har överlämnats till mig.

Universitets- och högskoleämbetet har lämnat förslag till ändrat ämnesinnehåll i ett stort antal ledigblivande tjänster som professor. Bl.a. har föreslagits att professuren i socialmedicin i samband med den nuvarande innehavarens pensionsavgång ändras till professur i hälso- och sjukvårdsforskning. Förslagen bereds för närvarande inom regeringskansliet och kommer att presenteras för riksdagen i regeringens proposition om forskning i februari 1990.

INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle gärna ha velat höra hur utbildningsministern ser på att socialmedicin helt kommer att försvinna från Göteborg, om det skulle bli så olyckligt. Det framgår inte av svaret; det bara hänvisas till den proposition som kommer i februari 1990.

Jag tycker att det är angeläget att slå fast att socialmedicin måste få finnas kvar i Göteborg, inte minst med tanke på hur Göteborg som industristad ser ut, med de sociala olikheter och problem som där faktiskt finns. Om man ser på sjukskrivning, på skador i arbetslivet, på olycksfall, osv. är Göteborg en drabbad stad jämfört med övriga landet. Därför finns det all anledning att studera förhållandena där och vad de har för inverkan på hälsotillståndet för befolkningen.

På grund av olika omständigheter har det här inte fungerat under en rad år, och nu när man ser att man äntligen skulle kunna bygga upp en stark institution i Göteborg kanske ämnet tvärtom i stället försvinner! Skulle utbildningsministern ändå inte kunna säga hur han ser på en sådan utveckling? Enligt vad jag förstår av det sätt på vilket UHÅ presenterat syftet med att få professuren flyttad till hälso- och sjukvårdsforskning innebär det ämnet snarare att man betonar hur de ekonomiska resurserna används inom sjukvården. Det ämnet är knappast kopplat till hälsopolitiken, som är av vitalt intresse för Göteborg.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag hoppas att Ingela Mårtensson överser med det, om jag i dag avstår från att gå in i den debatten. Vi har en forskningsproposition framför oss, vi befinner oss i arbete med den och i det sammanhanget föreslås det ändrade ämnesbeskrivningar, inte bara för den här professuren utan också för en rad andra.

Man kan naturligtvis framföra skäl för båda ståndpunkterna. Jag har ingen anledning att göra annat än uttala respekt för den inriktning som Ingela Mårtensson talar för, men jag vill alltså vänta med att redovisa regeringens ställningstagande till dess att vi i regeringskansliet haft möjlighet att ordentligt bereda ärendet, dvs. när både Ingela Mårtenssons och andras synpunkter på ämnesbeskrivningen har blivit genomgångna och bearbetade.

INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag är glad för att utbildningsministern respekterar att jag vill framhålla betydelsen för Göteborg av ämnet socialmedicin. Jag vet hur svårt det kan vara att få till stånd en förändring när propositionerna väl är framlagda. Därför ville jag gärna ta upp den här frågan och visa på risken. Jag tror att många kanske inte riktigt haft klart för sig vad som här pågår. Det finns alltså risk att vi tappar inriktningen på socialmedicin, som ju sedan lång tid tillbaka varit en brist i Göteborg och något som vi saknat. Därför vore det olyckligt om det skulle bli som jag befarrar. Jag hoppas verkligen att utbildningsministern nu tar med sig de här synpunkterna och ser till att det blir något bra av propositionen, så att vi inte tappar ämnet socialmedicin.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag tar gärna emot ytterligare argument.

INGELA MÅRTENSSON (fp):
Fru talman! Det skall jag återkomma med.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1989/90:299 om Globalradion

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Eva Goës har frågat mig hur jag kommer att agera i den fråga som rör Globalradions fortsatta liv. Bl.a. undrar Eva Goës om ändring av sändningstiden kan vara en lösning.

Bakgrunden är Riksradios beslut att lägga ned programmet.

Riksdagen beslutar om regler och riktlinjer för Sveriges Radio-koncernens verksamhet. En grundläggande utgångspunkt för dessa är att programverksamheten skall vara självständig, dvs. den skall stå fri i förhållande till såväl staten som andra maktcentra. Om detta råder en bred politisk enighet. Programföretagen avgör därför, enligt radiolagen (1966:755), ensamma vad som skall förekomma i en sändning. Därvid skall företagen beakta övriga bestämmelser i radiolagen och i dess avtal med staten. I avtalen finns allmänt hållna bestämmelser om programverksamhetens utformning. Radionämnden övervakar genom efterhandsgranskning att programföretagen utövar sin sändningsrätt på det sätt som anges i radiolag och avtal.

Ansvar för vad som sänds och när det sänds åvilar alltså programföretaget i fråga. Något agerande från min sida är inte aktuellt.

EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag är naturligtvis nöjd med att programföretagen själva får bestämma över sina program.

Som gammal lärare tycker jag att det ur utbildningssynvinkel måste vara viktigt att man försöker öka förståelsen mellan människor i världen. Jag anser det därför mycket viktigt att programmet Globalradion får finnas kvar, men jag förstår att utbildningsministern inte kan gå in och agera direkt i koncernen.

Vi i miljöpartiet vill öka kvalitetsprogrammen och dokumentärerna, och vi är beredda att höja licensavgiften. Det har vi försökt en gång – i förra budgetsammanhanget – och vi vill göra det också nu i januari. Vi kanske då kan få ökad förståelse från utbildningsdepartementet för det – vi tycker att det är viktigt att dokumentärer och kvalitetsprogram får ökat utrymme inom radio och TV. Därför frågar jag utbildningsministern om vi får hans stöd den dagen.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Frågor om budgeten ber jag att få besvara efter det att budgetpropositionen har presenterats för riksdagen. Låt mig däremot få ge ett litet förslag, eftersom jag ju ofta får tillfälle i denna kammare att svara på frågor om programinnehållet i Sveriges Radio och varje gång måste säga att detta får jag inte svara på. Även om jag fick skulle jag försöka undvika det, efter-

som jag inte har någon som helst ambition att uppträda som programdirektör i Sveriges Radio.

Jag skulle ändå vilja ge förslaget att Eva Goës som riksdagsledamot under åberopande av sitt ledamotskap direkt till ansvariga i Sveriges Radio skall ställa frågor och få synpunkter på hur och varför man gör vissa programplaneringar. Den rätten tillkommer ju varje ledamot.

Jag föreslår att Eva Goës i avvaktan på det spännande ögonblick då budgetpropositionen avlämnas tar en sådan kontakt.

EVA GOËS (mp):

Fru talman! Utbildningsministern kanske förstår att jag redan har tagit direkt kontakt. Jag har då upplevt att det finns inbördes tyckande om vad som är bra och icke bra. Vad jag fått fram genom denna kontakt är att programmet skulle få ökade lyssnarsiffror om det sändes på annan tid. Vi vet t.ex. att sådana program som Godmorgon världen och Kanalen har högre lyssnarsiffror. Program med dålig sändningstid läggs ofta ned.

Dessutom talas det om att det finns färdigproducerade program som man inte tycker att man vill slösa bort utan vill skall sändas i Globalradion i stället. Därför är det synd om programmet läggs ned.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1989/90:256 om hävande av sanktionerna mot Namibia

Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Karl-Göran Biörsmark har frågat utrikesministern vilka åtgärder som vidtagits eller förberetts för att häva sanktionerna mot Namibia.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Låt mig börja med att slå fast det självklara: alla sanktioner mot Namibia skall hävas så snart utvecklingen i landets självständighetsprocess tillåter det. Sverige skall också vara berett att lämna bistånd till ett fritt Namibia för landets uppbyggnad och utveckling.

Under FN:s övervakning har nyligen fria och rättvisa val genomförts i Namibia. De folkvalda håller på att utarbeta en konstitution för den nya självständiga nationen Namibia. Något datum för utropande av självständigheten har inte fastställts, men sannolikt kommer så att ske inom några månader.

Regeringen håller nära kontakt med de övriga nordiska länderna och diskuterar också med andra om tidpunkten för hävande av sanktionerna. Vi följer också utvecklingen i FN.

Svenska regeringen anser att ett lämpligt tillfälle att häva sanktionerna vore i samband med självständigheten. Att göra detta tidigare skulle kunna ge en felaktig uppfattning, eftersom Namibia fortfarande och ända fram till självständigheten administreras av Sydafrika, som vi tillämpar – och även fortsättningsvis tänker tillämpa – sanktioner mot.

Skulle emellertid de folkvalda namibiska representanterna eller FN:s ge-

neralförsamling rekommendera annorlunda vore det ett viktigt skäl för regeringen att överväga att tidigare häva sanktionerna. Som bekant rör det sig för vår del om ändringar i investeringsförbudslagstiftningen och handelsbojkotten.

Arbetet med att förbereda upphävande av sanktionerna mot Namibia har redan igångsatts inom regeringskansliet.

Jag kan tillägga att det inom regeringskansliet också finns beredskap för snabba biståndsinsatser till ett självständigt Namibia.

KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret som var mycket glädjande. Jag kan väl tillstå att jag också hade väntat mig något liknande. Men jag ville ändå förvissa mig om att arbete pågår precis som det står i svaret. Det är ju bra att få svart på vitt.

Jag har fått med mig hem från Namibia önskemål om att sanktionerna skall hävas så snart som möjligt. Dessa önskemål kommer från både politiska ledare och industrimän. I svaret står: "Skulle emellertid de folkvalda namibiska representanterna eller FN:s generalförsamling rekommendera annorlunda", alltså att gå snabbare fram, "vore det ett viktigt skäl för regeringen att överväga att tidigare häva sanktionerna" än på självständighetsdagen.

Jag tror att det kanske vore värdefullt för regeringen att ta kontakt med de 72 folkvalda som nu utformar konstitutionen för att inhämta deras syn på frågan. Vi vet inte, men det kan tänkas att diskussionen om den nya konstitutionen kommer att dra ut på tiden. Landet är i behov av snabba ekonomiska åtgärder för att inte bli beroende av Sydafrika.

Min fråga är: Är ministern beredd att ta kontakt med de 72 folkvalda för att höra sig för om det finns intresse av att diskutera att tidigare häva sanktionerna?

Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Regeringen har ju följt den riksdagsgrupp som var nere i Namibia i samband med valet, och vi tänker också fortlöpande hålla kontakt kring utvecklingen i Namibia för att just ha beredskap för vad som skall hända under denna tid.

Som jag sade har vi två förberedelser, alltså dels att häva sanktionerna, dels att planera för ett bistånd.

KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka statsrådet för den beredskap som finns. Jag förstår att regeringen följer utvecklingen med uppmärksamhet. Vi hoppas att snart kunna häva sanktionerna mot Namibia.

Överläggningen var härmed avslutad.

Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Per Gahrton har ställt tre frågor om EFTA-EG-samarbetet till statsministern, till justitieministern och till mig.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på samtliga dessa frågor. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Den 9 november informerade jag riksdagen om resultaten av EFTA:s informella ministermöte den 27 oktober. Jag sade då att rapporten från de oförbindliga samtal på tjänstemannanivå som förts mellan EFTA-länderna och EG skall behandlas vid EFTA:s ministermöte den 11-12 december. Dessförinnan är det alltså inte möjligt att tala om en EFTA-policy på grundval av samtalen med företrädare för EG.

I diskussionen har uttrycket "osmos" använts för att beskriva det nära samrådet mellan EG och EFTA i den nya beslutsprocess, som representanter för EFTA-länderna och EG diskuterar. Under de oförbindliga samtal som förts mellan parterna om ett nytt strukturerat samarbete har olika alternativ för en sådan beslutsprocess diskuterats. Jag har redogjort närmare för detta i min information till riksdagen den 9 november.

Vid det tillfället slog jag fast att EFTA-länderna ser ett reellt medinflytande i beslutsprocessen som en avgörande förutsättning för ett godtagbart avtal. Vad det i praktiken handlar om är att balansera våra åtaganden mot det inflytande som vi uppnår i ett framtida samarbetsavtal. Den frågan kan endast lösas i direkta förhandlingar med EG.

Därmed har jag också besvarat Per Gahrtons fråga om regeringens vägval när det gäller relationerna EFTA-EG. Tolkningen att EG inte ser EES-modellen som en framkomlig väg för den västeuropeiska integrationen får stå för Per Gahrton. Min egen uppfattning är en annan. Ett första besked på denna punkt får vi vid EFTA-ländernas och EG:s gemensamma ministermöte den 19 december. Sedan får kommande förhandlingar utvisa om det går att nå en ömsesidigt godtagbar lösning i fråga om det gemensamma beslutsfattandet.

Den 9 november nämnde jag också att en av de gemensamma slutsatserna från EFTA:s informella ministermöte var att relevanta delar av EG:s regelverk, dvs. l'acquis communautaire, skall ingå i ett EES-avtal och utgöra den gemensamma rättsliga grunden för det framtida EES. Det är emellertid inte fråga om att utan vidare "i klump" anta EG:s samlade regelverk. Som jag framhöll den 9 november skall vi gemensamt med EG komma fram till vilka regler som är av relevans. Möjlighet till vissa undantag när det gäller hälsa, säkerhet och miljö skall finnas.

Det är på nuvarande stadium inte möjligt att säga exakt hur Sverige skall införliva relevanta delar av EG:s regelverk med sin egen rättsordning.

Vilka delar av EG:s regelverk som skall göras till svensk rätt måste specificeras i ett avtal. Detta måste bli föremål för förhandlingar mellan parterna. Riksdagen kommer fortlöpande att hållas informerad om förhandlingsprocessen. Förhandlingsresultatet kommer självfallet att, i enlighet med grundlagens krav, underställas riksdagens prövning.

PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Som vanligt är det svårt att få klara besked av Anita Gradin om väsentliga saker för Sveriges framtid och självbestämmande.

Osmos betyder enligt uppslagsverket Focus ett uttryck för ett upplöst ämnes tendens att uppfylla hela den volym av lösningsmedel som står till dess förfogande. Är det alltså detta som är det svenska medbestämmandet i det kommande EES? Är det det man skall gå ut till folkrörelser och arbetarrörelsen och tala om, att Sveriges självbestämmande är ett upplöst ämne, som får det medinflytande som det lyckats skaffa sig genom att uppfylla hela den volym av EG som står till dess förfogande – eller hur skall vi tolka detta, Anita Gradin?

Detta är ju faktiskt ganska allvarliga saker. Här håller ni på att förhandla om ett strukturerat samarbete med en supermakt som håller på att byggas upp. Exakt hur skall det medinflytandet gå till? Ni döljer er bakom konstiga ord, som väldigt få begriper.

Sedan är frågan vad EG har sagt i det här fallet. Anita Gradin säger att jag själv får stå för tolkningen att EG inte ser EES-modellen som framkomlig.

Jag har här resolutionen från EG-parlamentets utrikeskommittés senaste möte, som jag deltog i – inte som svensk representant utan som konsult för de gröna i EG-parlamentet. Där nämns inte EES över huvud taget. Det är fullkomligt solklart att man från EG-håll inte tänker dela med sig av sin autonoma makt, som man säger.

Vad är det egentligen ni har tänkt er? Skulle vi inte kunna få något slags klartecken om det?

Och sedan har vi l'acquis communautaire. Anita Gradin säger att hur detta skall införlivas i den svenska rättsordningen kan man inte tala om nu. Men vi har väl ändå en rättsordning i Sverige, och en grundlag? Nog måste man kunna tala om hur det skall gå till, när Sverige skall svälja tusentals EG-bestämmelser – det måste ju finnas någon teori om det.

Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Jag tycker också att EFTA-EG-förhandlingarna är mycket allvarliga. Det vore trevligt om Per Gahrton vid något tillfälle också kunde vara allvarlig och inte raljera om ord, så att vi kunde föra en seriös diskussion.

Vad Per Gahrton begär är att *i förväg* bestämma vad som skall komma ut av förhandlingarna.

Jag har i denna kammare vid åtskilliga tillfällen redovisat hur diskussionerna går mellan EFTA och EG, vad som har hänt bland tjänstemännen och vad som har hänt på våra ministermöten. Jag har också sagt vad jag *förväntar* mig av de kommande ministermötena. Men vad som blir slutresultatet av en förhandling kan jag faktiskt inte berätta för kammaren förrän jag har ett förslag att komma tillbaka med. Och då blir det både EFTA-delegationen och riksdagen – naturligtvis – som vi skall diskutera detta med.

PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag har inte hittat på osmos. Det är inte jag som går till grekiska ordböcker och hittar på otroligt märkliga uttryck för att tala om vad

det handlar om. Det kommer från EFTA-håll. Det kommer från EFTA-förhandlingarna. Jag vet inte om det kommer från Anita Gradin eller från Genève – det har jag ingen aning om – men det kommer från ert håll. Det är ni som plötsligt, i en situation då det visar sig att reellt medinflytande enligt inte bara mig utan många bedömmare, t.ex. Dagens Nyheters ledarsida, verkar osannolikt. Då hittar ni på en ny term, osmos.

Jag är ledsen om jag låter raljant ibland. Ämnet är verkligen för allvarligt för det, men ibland har man svårt att tro sina egna öron. Det kan möjligen vara orsaken till att jag ibland låter på det sättet.

Anita Gradin säger att det hela tiden handlar om förhandlingar, och man kan inte tala om slutresultatet ännu. Nej, men vi vill ju ha ingångsvärderna! Vilket pris är ni beredda att betala? Var går smärtgränsen, för att citera centerpartister tidigare i debatten? Hur skall det gå till när man skall ta in tusentals regler i den svenska lagboken? Det måste ju finnas en metod för detta, som ni har tänkt igenom.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1989/90:296 om EFTA:s Östeuropapolitik

Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Per Gahrton har ställt en fråga till utrikesministern om den svenska inställningen till EFTA:s relationer med Östeuropa.

Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag besvarade en liknande fråga från Gudrun Schyman den 24 november. EFTA:s relationer med Östeuropa står alltså på dagordningen för EFTA:s ministermöte i Genève nästa vecka. På svensk sida kommer vi att verka för att en gemensam sammanhängande EFTA-policy utarbetas.

Den svenska inställningen är att EFTA bör inleda samarbete med reformstaterna i Östeuropa. Formen för samarbetet kan dock variera beroende på landets önskemål och ekonomiska struktur.

Ett samarbete med östeuropeiska länder via EFTA skall naturligtvis ses som ett komplement både till de direkta svenska insatserna och till det större samarbete inom den s.k. 24-gruppen (avseende hjälp till Polen och Ungern) där samtliga EFTA-länder deltar.

PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag skall faktiskt kosta på mig ett tack för svaret.

(Statsrådet Anita Gradin: Det är inte varje dag!)

Nej, det instämmer jag gärna i, att det inte är så ofta jag har anledning att göra det. Som svaret är skrivet finns det en del intressant i det – för att inte ta till för stora ord.

Jag blev litet konfunderad över mötet i Bryssel häromdagen, där EFTA-chefen klart och tydligt avisade att EFTA skulle ägna sig åt Östeuropa. Flera andra delegater från Norge och Finland, var mera intresserade av

Svar på frågor

detta, men också den svenske delegationsledaren sade klart och entydigt "first things first", och med det menade han att först skulle man ägna sig åt EG-förhandlingarna från EFTA:s sida och sedan – om ett par tre år, som han sade uttryckligen – kunde det bli aktuellt att på allvar ta upp östländernas närmande till EFTA. Det var detta som utlöste min fråga.

Jag måste fråga: Är det här en ny policy? Innebär det verkligen att vi nu kan tala om för Ungern, Polen och dessa andra länder att de är välkomna att närma sig EFTA och att vi är beredda att utvidga EFTA när deras ekonomier, t.ex. med konvertibel valuta, visar sig vara mogna för någonting sådant – är detta någonting verkligen seriöst menat?

Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Vad herrar Pettersson och Gahrton dividerar om i Bryssel anser jag inte vara min uppgift att reda ut, utan jag förmodar att ni kan klara ut det eftersom ni båda sitter i EFTA-delegationen och dessutom finns på samma arbetsplats.

Min uppgift här är att tala om var regeringen står. Det har jag gjort i mitt svar. Jag vet också att detta är vad tjänstemännen på UDH för fram i de skrivelser som just sker för den kommuniké som så småningom blir offentlig, efter ministermötet i nästa vecka.

PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag får väl tolka det som ett diplomatiskt sätt att tala om att regeringen inte tycker att "first things first" skall innebära att man skall lämna östeuropeiska länder utanför.

Problemet i Bryssel var inte någonting som vi privat dividerade om, utan det var ordföranden i den svenska delegationen som gjorde sitt officiella inlägg. Jag deltog över huvud taget inte alls i något dividerande, utan jag var bara lyssnare.

Jag tolkar alltså detta som att den svenska regeringen inte står bakom den politik som EFTA-delegationens ordförande lanserade under Bryssel-mötet.

Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Jag är säker på att de svenska representanterna, som ju hade information om vilken politik den svenska regeringen står bakom, också förmedlade det budskapet. Det är någonting som jag har fått klart för mig.

PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag hade tillfälle att diskutera det här med österrikiska delegater och med finländska delegater, och deras absoluta intryck var att det från svensk sida i EFTA-sammanhang och även vid detta möte har framförts en betydligt mer avvisande inställning till samarbete med Östeuropa inom EFTA:s ram än vad man från finländskt, österrikiskt och även norskt håll har varit intresserad av. Sverige har framstått – vilket också bekräftades vid ett besök jag gjorde på EFTA-högkvarteret för någon vecka sedan – som den som har velat lägga Östeuropa åt sidan och helt koncentrera sig på EG-förhandlingarna. Det är ett faktum.

Om detta nu skall tolkas som en kursändring från regeringens sida, att

man nu verkligen öppnar armarna för Östeuropas närmande till EFTA och betraktar EFTA som en organisation med egenvärde som kan bli en brygga mellan EG och Östeuropa, tycker jag det är positiva besked från regeringen.

Prot. 1989/90:39
5 december 1990

Svar på frågor

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Per Gahrton har vid åtskilliga tillfällen i denna kammare försökt säga att den svenska regeringen skulle tycka si och så. Jag har i EFTA-delegationen och vid flera tillfällen här i kammaren talat om hur regeringen ser på frågan om insatser för Östeuropa. Även regeringen som helhet har på sistone gått ut med det budskapet. I handlingarna talar sitt eget språk, herr talman!

PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Man bör i partipolitiken inte alltför mycket uppehålla sig vid vem det är som fått fram en förbättring av politiken. Men jag betraktar det som faktum – andra bedömare får här vara domare – att det tidigare funnits en ovilja från den svenska regeringens sida att ta Östeuropaproblemen på allvar, i den bemärkelsen att man aktivt velat använda EFTA som ett samarbetsorgan för Östeuropa. Det finns en lång rad offentliga citat som styrker den saken. Men det är ganska uppenbart att en kursändring nu är på gång. Den artikel som Ingvar Carlsson i dag har i Dagens Nyheter har också ett helt annat anslag än vad tidigare utspel från regeringens sida har haft. Ingvar Carlsson påminner nu om att Europa inte bara är EG, dvs. regeringen använder exakt de fraser som vi i miljöpartiet använt under ett par år. Det är naturligtvis en framgång för miljöpartiet, och det tackar vi för.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1989/90:233 om en debatt rörande JAS-projektets framtid

Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Gudrun Schyman har med anledning av en nyss lämnad rapport från försvarets materielverk om JAS-projektet frågat mig om jag är beredd att medverka till att vi får en debatt om projektets framtid.

Låt mig först erinra om att jag har lämnat ett svar till Gudrun Schymans partikollega Lars Werner på en fråga i våras om ett närliggande område. Jag underströk i mitt svar då att i enlighet med riksdagens beslut följs detta projekt upp och kontrolleras med stor noggrannhet. I varje års budgetproposition redovisas JAS-projektet. På detta sätt kan JAS-projektet liksom allt annat i totalförsvaret debatteras i kammaren. Jag vill understryka att det har varit och är regeringens bestämda avsikt att fortlöpande noggrant informera riksdagen om projektet från ekonomiska och tekniska utgångspunkter. Jag avser således också att även fortsättningsvis löpande informera riksdagens

försvarsutskott och den parlamentariska försvarskommittén om läget i projektet.

Den rapport från försvarets materielverk som Gudrun Schyman hänvisar till är en i raden av rapporter som materielverket under året har lämnat till regeringen. Den aktuella rapporten liksom tidigare rapporter under året är viktiga underlag för regeringens redovisning av JAS-projektet i budgetpropositionen och för den fortsatta behandlingen i försvarsutskottet. På detta vis får riksdagen en oinskränkt möjlighet att debattera JAS-projektet.

GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag skall be att få tacka försvarsministern för svaret.

Att försvarsministern svarat på denna fråga en gång tidigare vet jag – det var jag som tog emot svaret. Vad jag nu i alla fall undrar är om vi skall få en redovisning av *hela* den rapport som försvarets materielverk har lämnat. Jag är medveten om att den här typen av genomgångar görs i samband med budgetpropositionerna. Men de genomgångar som gjorts sedan 1984 har redovisats ganska kortfattat och inte alls i sin helhet. Det har förekommit ett hemligstämplande av dessa rapporter, något som jag förmodar att också försvarsministern är medveten om.

Vad jag undrar är naturligtvis om den här rapporten kommer att offentliggöras i dess helhet, så att vi kan få en debatt med utgångspunkt i allt som skrivits.

Många av de rapporter som försvarets materielverk tidigare har presenterat har varit kritiska både till kostnadsutvecklingen och till möjligheterna att över huvud taget få upp det här planet i luften. Det har visat sig med all tydlighet att den kritiken haft fog för sig. Vi befinner oss fortfarande i den situationen att vi har ett miljardprojekt, ett plan som inte visat sig vara flygfärdigt i någon som helst mening.

Med dagens säkerhetspolitiska utveckling finns det väl all anledning att ta en ordentlig diskussion i den här frågan. Det kravet har rests från många håll, inte bara av vpk. För att få en förutsättningslös diskussion om projektets fortsatta utveckling – dess vara eller inte vara, om det skall avvecklas eller inte – behöver vi ha alla papperen på bordet.

Jag vet att försvarsutskottet tidigare hade planerat en hearing i denna fråga. Den hearingen är nu inställd, och jag förmodar att det beror på att flygplanet ännu inte är i luften.

Jag vill alltså veta: Kommer vi att få ta del av hela den rapport som försvarets materielverk har skrivit, och kommer vi att få en förutsättningslös debatt om projektets fortsatta utveckling?

Överläggningen var härmed avslutad.

Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Barbro Sandberg har frågat socialministern vilka initiativ regeringen avser att vidta för att vidga rätten till bilstöd till att omfatta även fosterhemsplacerat barn.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag svarade nyligen på samma fråga från Inger René och informerade då riksdagen om att regeringen i januari 1988 uppdragit åt socialstyrelsen att göra en samlad utredning av familjehemsfrågan. Under arbetet skall frågan om ersättning till familjehemsföräldrar bedömas i sin helhet. Behovet av bil och ersättning för bilköp kan då komma in som en del av en sådan total bedömning. Uppdraget beräknas vara slutfört inom kort. Jag är mot denna bakgrund inte beredd att i dag ta ställning i frågan.

BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Att få ett handikappat barn innebär ofta en stor sorg för föräldrarna, och en del orkar helt enkelt inte ta hand om barnet. Då måste vi uppskatta de familjer som verkligen tar hand om dessa barn och erbjuder dem ett hem. Det är då också viktigt att vi så långt det är möjligt stöder de här fosterföräldrarna. Jag vill påstå att bilstödet i den situationen är av stort värde både för föräldrar och för fosterföräldrar.

Eftersom lagen bara talar om "föräldrar", gör socialförsäkringsnämnderna bedömningen att lagen endast gäller biologiska föräldrar. Lagens mening måste väl ändå vara att det är det hem där det handikappade barnet stadigvarande bor som bör få stödet. Om Bengt Lindqvist delar den uppfattningen framgår inte av svaret.

Denna utredning tillsattes uppenbarligen innan det nya bilstödet trädde i kraft. Jag undrar då: Är det så att även frågan om bilstödet kommer att tas upp av den samlade utredning som socialstyrelsen gör?

Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag delar Barbro Sandbergs uppfattning att det är viktigt att en familj som tar hand om ett svårt handikappat barn på fosterhemsbasis eller familjehemsbasis, som vi oftast säger, också på något sätt skall ha ersättning för detta. Vi måste lösa den frågan. Men när en utredning har uppdraget att se över familjehemsfrågan i dess helhet och i anslutning härtill ersättningsfrågorna, är det rimligt att frågan om bilstödet berörs i det sammanhanget. Det är skälet till att vi nu avvaktar denna utredning, som kommer att lägga fram resultatet av sitt arbete kring årsskiftet – det är den senaste information jag fått. Därefter är jag naturligtvis beredd att diskutera frågan igen mot bakgrund av de förslag som då framlagts.

BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är bra om man kan få en sådan helhetsbild, och jag hoppas att socialstyrelsens utredning verkligen läggs fram vid årsskif-

tet såsom tidigare har sagts. Det är viktigt att dessa problem löses för både barnen och deras familjer.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1989/90:264 om handläggningen av asylansökningar

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig om regeringen avser vidta åtgärder för att uppnå snabbare ärendehantering av asylansökningar.

Hon hänvisar till det förhållandet att statens invandrarverk efter omorganisationen den 1 juli 1989 lagt ej avklarade asylärenden på hög för att i stället koncentrera sig på dem som sökt asyl efter den 1 juli.

Det finns många skäl som talar för att snabbt avgöra ärendena och därmed minska väntetiderna. Dessa är såväl allmänt invandrarpolitiska som ekonomiska och rättssäkerhetsmässiga men självfallet också humanitära.

Målsättningen med den nya utlänningslagen är bl.a. att de sammanlagda handläggningstiderna ej skall överstiga sex månader. Redan nu har man kunnat avläsa effekterna på så sätt att en så stor del som över hälften av ärendena klaras av på utsatt tid även om man nu inte kan säga när målsättningen på sex månader kan uppnås.

Enligt nu tillgängliga uppgifter från invandrarverket fanns det den 1 juli i år ca 7 000 gamla asylärenden, den 1 oktober ca 5 800 och den 1 november ca 4 600. Sista månaden har ärendena således minskat med ca 1 200 och med en fortsatt hög arbetstakt hos invandrarverket kommer enligt nuvarande bedömning de gamla ärendena att vara avarbetade senast den 1 mars 1990, detta trots att antalet nya asylärenden varit så stort som ca 3 500 för t.ex. september månad.

Även inom regeringskansliet har åtgärder vidtagits för att säkerställa att överklagandeärenden ej blir liggande länge i avvaktan på regeringsbeslut. Med hänsyn till denna positiva utveckling har regeringen inte för närvarande någon avsikt att vidta några ytterligare åtgärder.

Då Maria Leissner, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Ingela Mårtensson i stället fick delta i överläggningen.

INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på Maria Leissners fråga. Jag tar emot svaret då Maria Leissner tyvärr på grund av vård av sjukt barn inte kan ta emot svaret.

Bakgrunden till frågan är som invandrarministern sade att omorganisationer har gjorts. Tanken var att de gamla ärendena skulle vara färdigbehandlade redan den 1 juli. Trots stora ansträngningar var man inte färdig med de gamla ansökningarna, och man beslöt då att obalanserna inte skulle hindra behandlingen av de kommande asylansökningarna. Men det ter sig litet

märkligt för dem som sökt asyl att ansökninarna från dem som sökt asyl före omorganisationen får ligga och vänta på hög, medan de som sökt vid en senare tidpunkt får sina ansökningar snabbare behandlade och får snabbare besked. Den här situationen är olycklig, eftersom de asylsökande har svårt att förstå att det blir så olika behandling beroende på när man kommit till Sverige.

Jag förstår att detta utgör ett övergångsskede, men man måste ändå se till dem som kommer i kläm i systemet. Det är angeläget att man så snart som möjligt kommer till rätta med orättvisorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1989/90:273 om arbete åt flyktingar på flyktingförläggningar

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Ing-Britt Nygren har mot bakgrund av att gällande bestämmelser inte tillåter att asylsökande får arbeta, innan de beviljats uppehålls- och arbetstillstånd, frågat mig om jag är beredd att göra det möjligt för asylsökande att utföra arbete, bl.a. städning, som är direkt förknippat med förläggningsverksamheten.

Frågan om asylsökandes rätt och möjlighet att arbeta under den tid som myndigheterna behöver för handläggning av deras tillståndsärende har behandlats här i kammaren åtskilliga gånger. Jag har själv under hösten vid flera tillfällen besvarat frågor och interpellationer i ämnet. Innebörden av gällande regler och regeringens hållning borde därmed vara klar.

Den svenska lagstiftningen tillåter inte personer utan uppehålls- och arbetstillstånd att arbeta. De asylsökande är med nuvarande lagstiftning utestängda från varje form av anställning eller yrkesutövning i Sverige. De lediga jobben som finns bör för övrigt i första hand gå till dem som har sina arbetstillstånd klara, men ännu saknar sysselsättning.

Gällande bestämmelser hindrar inte att asylsökande och andra utlänningar som vistas på en förläggning, deltar i förläggnings vardagliga göromål i den utsträckning det finns praktiska förutsättningar för detta. På flertalet förläggningar får också de asylsökande själva svara för hushållsgöromål som tvätt, städning, inköp, matlagning osv.

ING-BRITT NYGREN (m):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret.

Jag känner till regeringens inställning angående detta att asylsökande inte får arbeta innan de får uppehållstillstånd. Jag delar inte den inställningen. Men min fråga gällde det som till slut behandlades positivt i invandrarministerens svar, dvs. att det finns möjligheter för flyktingarna att få städa och sköta sina egna göromål på förläggningarna. Kan invandrarministern klarlägga detta för de förläggningar, där man menar att detta arbete inte får förekomma? På dessa bostadsplattformar får alltså de asylsökande inte sköta städning o.d. Flyktingarna själva tycker att det är orimligt. Därför vore det

bra om statsrådet verkligen kunde ta tag i detta så att det hela går rätt till. Flyktingarna har varit vana vid att sköta sig själva när de kommit till Sverige, och de skall sköta sig själva när de lämnar förläggningen. Men det måste föreligga något missförstånd, när flyktingarna får sköta sig själva på vissa förläggningar men inte på andra.

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Det finns många olika typer av förläggningar. Det finns förläggningar av tillfällig karaktär som tar hand om de direktsökande, dvs. dem som söker asyl vid våra gränser och som utreds vid den s.k. slussen. Vidare finns det förläggningar där människor vistas en längre tid.

Jag har sett alla de olika typerna av förläggningar. Som jag sade tidigare är det vid många av dessa förläggningar möjligt för flyktingarna att ha självhushåll för familjen i vanliga bostäder. De utför naturligtvis allt det praktiska arbetet själva. Men jag kan också förstå att det t.ex. på denna bostadsplattform – jag har själv besökt den – finns praktiska begränsningar när det gäller att engagera de asylsökande i arbetet. Såvitt jag har förstått måste den ansvarige på platsen bedöma i vad mån man kan ta till vara dessa möjligheter till arbete. Det måste ändå finnas ett övergripande ansvar för att städningsarbete o.d. blir utfört.

ING-BRITT NYGREN (m):

Herr talman! Ja, det är självklart så. Men flyktingarna själva vill arbeta. Jag tycker att det är mycket viktigt att ta hänsyn till vad flyktingarna själva vill. Vi skall ju försöka inlemma dem i det svenska samhället, och de skall då ha möjlighet att själva ta ansvar för var de skall bo och vad de skall göra. Då är väl arbetet på förläggningarna ett första steg? Jag kan inte se att där skall göras olika bedömningar. De som vill skall väl få möjlighet att arbeta?

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på frågorna 1989/90:281 och 300 om invandrarverkets förläggning i Olofsfors

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Alexander Chrisopoulos har ställt en fråga som har sin bakgrund i förhållandena i en av invandrarverkets s.k. slussförläggningar, nämligen förläggningen i Olofsfors, där förläggningsschefen i ett brev till de anställda förbjudit invandrarlärare att vistas i förläggningen utanför sin egen tjänstgöringstid. Alexander Chrisopoulos vill veta om ett sådant förbud gäller verkets samtliga förläggningar och om jag i så fall är villig att medverka till att förbudet upphör.

Ragnhild Pohanka har ställt en liknande fråga och citerar utförligt förläggningsschefens brev.

Jag vill besvara frågorna i ett sammanhang.

Det finns, herr talman, inga sådana allmänna riktlinjer för invandrarverkets förläggningar som Alexander Chrisopoulos fråga gäller. Det som har

förevarit i Olofsfors har enbart varit en lokal lösning på ett problem som uppkommit där.

I den fråga som Ragnhild Pohanka formulerat citerar hon ett brev från förläggningsschefen i Olofsfors. I brevet aviseras en överläggning mellan lärarpersonal, skolchef och förläggningsschef för att diskutera den uppkomna situationen. Jag har erfarit att ett sådant möte ägde rum i fredags.

Jag har erfarit att den svenskundervisning som bedrivs vid förläggningen har upphandlats av Norbergs kommun. Det är sammanlagt elva lärare som på halvtid engagerats för undervisningen. Den ansvarige skolchefen, de elva lärarna och förläggningsschefen är nu överens om lärarnas tjänstgöring och eventuell annan medverkan i förläggningsaktiviteterna.

ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret. Förhållandet är det att förläggningsschefen vid invandrarverkets förläggning i Olofsfors har beslutat att förbjuda invandrarlärarna att vistas i förläggningen utanför tjänstetid. Skälet till vistelseförbudet är att de aktuella lärarna har varit engagerade i flyktingfrågor och att de har ifrågasatt den förda flyktingpolitiken på en rad punkter.

Frågan har en principiell karaktär. Invandrarverket är en statlig myndighet, och förläggningarna är alltså även de statliga myndigheter. Felet som har begåtts av invandrarlärarna i detta sammanhang var naturligtvis inte att de varit engagerade i flyktingfrågor. Om de hade varit engagerade i flyktingfrågor och accepterat den förda flyktingpolitiken, skulle de naturligtvis inte ha förbjudits att vistas i förläggningen. Skälet till att de blev förbjudna att vistas i förläggningen är att de varit kritiska.

Frågan har hög dignitet därför att förfarandet kan få en prejudicerande effekt på andra förläggningar: Skall man i statliga myndigheters regi förbjuda kritik – välmenad, berättigad eller icke berättigad – genom att förbjuda kritikerna att vistas i förläggningen?

Är invandrarministern beredd att ta avstånd från sådana metoder att tysta kritik som används av förläggningsschefen i Olofsfors? Nu säger invandrarministern att det som hänt har varit en lösning av ett lokalt problem. Jag har en annan uppfattning i den frågan.

RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har inte så mycket att tillägga utöver det Alexander Chrisopoulos sade. Men när en person som arbetar på en flyktingförläggning inte får vara där efter arbetets slut, då kan man jämföra det med besöksförbud, och besöksförbud har vi inte ens på fängelser utan nästan enbart på sjukhus, av smittoskäl. Så jag ser som fruktansvärt allvarligt att en lägerchef i Sverige över huvud taget kan komma på en sådan här tanke.

Skälet till att lärarna inte skulle få vistas i förläggningen skulle vara att de kunde äventyra den objektiva bedömningen av asylärendena! De skulle alltså inte heller på lektionerna få tala om asyl- och flyktingfrågor utan enbart andra samhällsfrågor och om det som har att göra med den rena svenskundervisningen.

Som lärare blir jag lika upprörd över detta, att man inte fritt skulle få tala

med eleverna om företeelser i samhället. Här handlar det dessutom om frågor som gäller eleverna själva. Jag har aldrig varit med om att man inte skulle få tala med eleverna om nästan allting. Det är självklart att man gör det som lärare.

Här är det dessutom vuxna elever, så det finns inte ens de inskränkningar som man kanske måste iaktta när man talar med barn. Riktigt allting talar man inte med barn om, men jag har aldrig känt att jag som lärare haft någon munkavle. Det är ju vad det liknar när lärarna under lektionerna inte skulle få tala med eleverna om flyktingfrågor och när de efter lektionstid skulle se till att förflytta sig därifrån.

Jag menar inte att det här förekommer i övrigt i Sverige. Jag har inte hört talas om det någonstans, utan jag har mött nästan enbart fina förhållanden i dessa frågor på alla flyktingförläggningar jag har besökt – säkert inte så många som invandrarministern men ändå en hel del – och jag har bara positiva erfarenheter just när det gäller undervisningen och när det gäller personalens engagemang i de mänskliga frågor som kommer upp. Att få tala om flyktingfrågor kan ju vara en hjälp också för personalen i stället för tvärtom, som jag ser det.

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Låt mig anknyta till Ragnhild Pohanka först, när hon talar om besöksförbud. Jag vill ändå göra det mera allmänna påpekandet att det är fortfarande med hänsyn till både säkerhetsaspekter, inte minst säkerheten för de asylsökande som vistas på förläggningarna, och den allmänna ordningen nödvändigt för förläggningsledningen att kunna få ha reda på vilka som besöker förläggningen, när besökare vistas där osv. Jag hoppas att vi kan vara överens om den grundprincipen, för den tycker jag är viktig.

Enligt vad jag förstår var avsikten med det s.k. förbudet att förläggningspersonalen inte ville att lärarna utan anmälan skulle besöka förläggningen under den tid de inte var engagerade i att undervisa.

Men Ragnhild Pohanka säger också att hon inte hört talas om något sådant här tidigare, inte någonstans. Jag har inte heller gjort det. Därför tycker jag att jag har rätt när jag säger att det är en lokal fråga och inte en principiell fråga, som Alexander Chrisopoulos vill göra det till.

Därför tycker jag också att det är bra att man löste den lokala konflikten precis så som jag tycker att sådana skall lösas, dvs. genom att man sätter sig ned och resonerar och kommer överens. Det är precis vad man har gjort.

ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Det står i svaret att det har varit ett lokalt problem och att man har hittat en lokal lösning. Frågan är vad för slags problem och vad för slags lösning.

Vi vill alla att folk skall vara engagerade i flyktingfrågor. Det önskar vi, och det propagerar vi för. Vad skall vi säga till folk som är engagerade i flyktingfrågor, lärare eller icke lärare? Skall vi säga: Ni är välkomna, och det är bra att ni engagerar er, men ni får inte komma med kritik! För så fort ni kommer med kritik, förbjuder vi er att vistas inom den statliga myndighetens område. Är det detta vi skall säga till folk?

Här är det inte fråga om förläggningsschefens rätt att utestänga ovälkomna personer. De här personerna har rätt att vistas inom området, och tidigare vistades de i förläggningen också på sin fritid. Men de förbjöds att vistas där sedan de blivit kritiska mot den förda flyktingpolitiken.

Ur den principiella synpunkten borde invandrarministern ta avstånd från vad som skett. De här metoderna får inte användas för att tysta ner debatten.

RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har inte blivit nekad att komma in på någon flyktingförläggning. Jag höll dessutom så sent som i söndags en presskonferens på Rämshyttans flyktingförläggning, med förläggningssledningens goda minne.

Jag kan inte kräva det, men jag önskar att invandrarministern fördömer skrivelser av det slag som jag har nämnt i min fråga. En förläggningsschef har självfallet rätt att skriva till lärarna att han vill ha en överläggning om förhållandena på lägret, men direktiven som finns med i brevet vänder jag mig mot.

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Då bär Ragnhild Pohanka syn för sägen. Även om man är engagerad i flyktingfrågor, är man välkommen till en förläggning. Alexander Chrisopoulos försöker ju göra gällande att man inte är välkommen bara för att man är engagerad.

Jag tycker att jag i mitt första svar gav besked om det som ni vill ha fram, när jag sade att det finns inga sådana allmänna riktlinjer för invandrarverkets förläggningar som Alexander Chrisopoulos tycks mena att det finns när han talar om förbud.

RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har inte trott att det finns sådana riktlinjer, och så har jag inte uppfattat att Alexander Chrisopoulos heller tror. Men vi vill att det skall föras fram motargument av invandrarministern och från regering och riksdag, att så här får det inte gå till på en flyktingförläggning, att man inte kan acceptera ett sådant brev.

Jag tycker att det är bra att frågan har kommit upp, för det är viktigt att vi har förtroende för förläggningarna och att förläggningsscheferna handlar demokratiskt och riktigt både mot sin personal och mot flyktingarna. Jag har inte ifrågasatt direktiven, utan jag har ifrågasatt handlandet från en enstaka förläggningsschef. Det är här jag menar att man skulle kunna ge en liten anmärkning i kanten, en röd bock, för det här sättet att uppträda.

ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Herr talman! Nej, det är riktigt att det inte finns några skriftliga regler för hur man skall agera i det här sammanhanget. Det har jag heller inte påstått. Men det finns en prejudicerande praxis.

I den mån myndigheterna inte tar avstånd från sådana metoder blir de praxis. De går ut på följande: Ni är välkomna att vistas på förläggningarna så länge som ni är engagerade, och det är positivt, men ni får inte vara kritiska. Är ni kritiska får ni vistelseförbud på de här förläggningarna.

Detta är en metod som jag tycker att vi kraftigt skall ta avstånd från om vi menar allvar med att människor skall engagera sig. Blir man engagerad har man självklart också rätten att vara kritisk gentemot den förda flyktingpolitiken. Det får vi tåla vare sig kritiken är berättigad eller inte.

Det finns en risk för att den praxis som förläggningsschefen i Olofsfors tillämpar blir prejudicerande vid de andra förläggningarna i landet. Det är därför viktigt att man tar avstånd från sådana här metoder.

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag tvekar inför att åter begära ordet i debatten, men jag vill tala om för Alexander Chrisopoulos att detta fall inte har bildat någon prejudicerande praxis. Jag anser i själva verket att det är upplösningen av den här konflikten som borde bli prejudicerande, dvs. att man sätter sig och pratar med varandra och kommer överens.

RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag har inte hört vilka slutsatser man kommit fram till vid förhandlingarna och vad dessa innebär. Jag vill betona att den här incidenten är så allvarlig att det skulle behövas ett uttalande i denna fråga från regeringen, invandrarministern, arbetsmarknadsverket eller invandrarverket. Man borde säga: Vi tycker det är olämpligt att man gör på det här sättet och att det får gå till så här, dvs. att man ger sina anställda sådana direktiv som innebär att de inte får vistas på arbetsplatsen efter arbetets slut.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1989/90:291 om flyktingmottagandet

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Barbro Sandberg har, med anledning av att invandrarverket planerar att tillfälligt förlägga asylsökande på visst hotell i stället för att välja andra lösningar som förordas av den berörda kommunen, frågat mig om regeringen avser att "ta initiativ som syftar till att invandrarverket skall lösa kapacitetsproblemen inom flyktingmottagandet i samförstånd med kommunerna".

Det är nu fem månader sedan statens invandrarverk omorganiserades och regionaliserades. Ett klart uttalat syfte från regeringens sida var bl.a. att invandrarverket härigenom skulle kunna förbättra flyktingmottagandet genom ökat samarbete på regional nivå med kommunerna.

Ett väl utvecklat sådant samarbete är en förutsättning för att flyktingmottagandet över huvud taget skall kunna fungera. I dagens läge med många fler asylsökande än väntat, är det självfallet nödvändigt för invandrarverket, som självständigt har att sköta förläggningsverksamheten, att inte avvisa in-kvarteringsmöjligheter eller avstå från samförstånds lösningar med kommunerna.

Och så sker inte heller! Vad invandrarverket emellertid försöker göra, är att hålla samman de asylsökande i sådana förläggningssenheter att verksam-

heten blir praktiskt hanterbar och att de kan förhyras till rimliga priser och rimlig avtalslängd. Därigenom kan man också lättare se till att asylutredningarna inte försvåras och leder till långa väntetider.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis säga att regeringen, mot den bakgrund som jag nyss redovisat, inte ser något behov av att ta något initiativ i det syfte som Barbro Sandbergs fråga gäller.

BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag beklagar den sista meningen i statsrådets svar. Invandrarverkets praktiska hantering av den här frågan stämmer inte överens med det svar som Maj-Lis Lööv här ger. Jag skulle vilja ge en redovisning för hur det har gått till. Jag tror att statsrådet kanske inte vet det.

Folkpartiet i Enköping har varit mycket positivt till ett bra flyktingmottagande. Vi har också arbetat för att man skall öka flyktingkvoten, vilket man också har gjort från Enköpings kommuns sida.

Vi var mycket positiva till att man från invandrarverket tog kontakt med den tjänsteman som har hand om detta i kommunen. Man kom från invandrarverket också till kommunen och var med och tittade på stadshotellet. Det visade sig då att detta inte var något lämpligt inkvarteringsställe. Vi tycker att det är en dålig lösning när man sedan från invandrarverkets sida ändå väljer att placera flyktingar där, trots att kommunen har plockat fram flera andra alternativ.

Invandrarministern talar här om en rimlig kostnad. Jag kanske har litet svårt att bedöma vad som är en rimlig kostnad. Men är 1 milj. kr. per månad, som jag har hört att detta kostar, en rimlig kostnad? Anser verkligen Maj-Lis Lööv att invandrarverkets handlande har skett enligt de principer som enligt svaret skall tillämpas? Invandrarverket har avvisat förslag och har, som jag ser det, inte samarbetat. Man har varit i kontakt med kommunen 15–20 gånger och ändå går man emot kommunens förslag.

Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag tror att Barbro Sandberg redan anar, eftersom hon säger att hon skall lämna material efter debatten, att detta är på gränsen till vad som kan behandlas i en riksdagsfråga. Såsom jag påpekade i mitt svar är förläggningsverksamheten något som invandrarverket självständigt har att sköta. Jag kan bara svara principiellt.

Principiellt gäller, vilket jag tror också går att omsätta i detta ärende, att det ändå måste finnas en viss förläggningskapacitet. Man måste väga in många olika omständigheter så att förläggningsverksamheten blir av den storlek och varaktighet att man där kan sköta allt det praktiska arbetet när det gäller att hålla kontakt med den personal som bedriver utredningsverksamhet osv.

Läget i dag är på många sätt utomordentligt ansträngt. Det är inte särskilt lätt för invandrarverkets personal att i alla lägen finna lämpliga förläggningar och till yttermera visso övertyga kommunerna om att förlägga flyktingar till dessa förläggningar.

Vi skall kanske gemensamt försöka uppmana våra kommunalpolitiker att

Svar på frågor

vara litet mer vidsynta framöver i detta avseende. Vi kan annars komma i en mycket bekymmersam situation.

BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Det är detta som gör mig bekymrad, Maj-Lis Lööw. Här har det funnits kommunalpolitiker som varit vidsynta och försökt att ställa upp. Man har varit i kontakt med invandrarverket och verkligen ansträngt sig.

Jag vill påstå att Enköpings kommun är ett mönster när det gäller att ta emot invandrare. Vi har inte tidigare haft några problem, och vi har ökat vår flyktingkvot för varje år.

Vi var också beredda att ställa upp när det gällde en tillfällig förläggning. Men då placerade invandrarverket flyktingar i en förläggning på Stadshotellet mitt på Stora torget, när det fanns andra alternativ där först och främst invandrarna skulle må mycket bättre. Dessa alternativ har tagits fram, och där kunde man erbjuda viss sysselsättning för invandrarna. Nu skall de alltså gå omkring i staden.

Vi har dessutom tidigare haft svårigheter med att placera de kvotflyktingar som vi ställt upp för och tagit emot. Man har då nekat dessa att bo på hotell, och sedan kommer helt plötsligt en grupp som placeras där utan föregående varning.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1989/90:268 om följderna av höjd moms på serverings- och hotelltjänster

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Per-Ola Eriksson har frågat mig vilka konsekvensanalyser för turistnäringen som har gjorts av förslaget om höjd moms på serverings- och hotelltjänster och vilka åtgärder som regeringen avser vidta för att skapa en konkurrenskraftig turistnäring.

Sveriges turistråd, som är samhällets sektororgan för turistfrågor, har analyserat effekterna på turistnäringen av höjd mervärdskatt. Även organisationer inom branschen har gjort sådana analyser. Dessa har ingått i underlaget vid beredningen av skattereformen. Jag vill dock understryka att sådana analyser är teoretiska, att utfallet ger ett osäkert bedömningsunderlag och att slutsatserna därför varierar.

Det är dock viktigt att framhålla att ett grundläggande syfte med skattereformen är att skapa en helhetslösning i beskattningen, som gagnar såväl medborgare och näringar som vårt lands internationella möjligheter på en stor konkurrerande marknad. Det är min uppfattning att skattereformerna kommer att ha långsiktigt positiva effekter för Sverige som helhet. Nettoeffekterna specifikt för turistnäringen är som jag redan nämnt svåra att precisera, vilket gör det angeläget för regeringen att noga följa utvecklingen framöver.

När det gäller åtgärder för att skapa en konkurrenskraftig turistnäring är långsiktighet i insatserna av avgörande betydelse. Samverkan mellan alla in-

tressenter som organisationer, företag och offentlig sektor är grunden för att kunna erbjuda attraktiva turistmål.

Turistrådet finansieras i första hand med statliga medel. Marknadsföring av Sverige är en av de viktigaste uppgifterna. Tillsammans med rådets andra uppgifter som kunskapsförmedlare och samordnare har Turistrådet en central roll i arbetet att skapa en konkurrenskraftig turistnäring. Uthållig och medveten marknadsföring, till vilken staten aktivt bidrar, är instrumentet för att kunna framhålla vårt lands fördelar från turistisk synpunkt. Turistrådet bedriver nu under andra året ett treårigt intensifierat marknadsföringsprogram tillsammans med näringslivet.

De lokala och regionala satsningarna är vidare av stor betydelse och ger förbättrade infrastrukturella förutsättningar för en positiv utveckling av turismen. Här medverkar staten genom regional- och sysselsättningspolitiska insatser.

Jag är övertygad om att det finns goda förutsättningar för en fortsatt aktiv politik på turistområdet. Det är dock viktigt att vara noggrann i prövningen av vilka insatser och vilka nya projekt som skall bära upp svensk turism i framtiden. Vår turism vilar enligt min uppfattning i första hand – liksom övrig produktion – på kvalitet för att vara konkurrenskraftig.

PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag ber först att få tacka industriministern för svaret på min fråga.

Hotell- och restaurangnäringen är viktig för samhällsekonomin. En stark turistnäring innebär en förstärkning av bytesbalansen gentemot utlandet. Det är i allra högsta grad nödvändigt, eftersom vi i dag har ett underskott i bytesbalansen på turistsidan.

Turismen har även en viktig regionalpolitisk betydelse. I ett län som Norrbotten, som jag kommer ifrån, har åtskilliga sysselsättningstillfällen skapats och flera kan skapas genom en konkurrenskraftig turistnäring. Höjd moms tillsammans med dyrare bensin kan innebära ett dråpslag mot turistnäringen i stora delar av landet. *Därför tycker jag att regeringen inte har lyssnat tillräckligt på den kritik som har kommit från olika intresseorganisationer.* Jag vill fråga industriministern varför man inte har tagit hänsyn till den mycket massiva kritik som har kommit från branschen.

Dessutom säger man att skattesystemet skall anpassas internationellt till vad som bl.a. gäller för våra närmaste konkurrentländer. Den internationella anpassningen av skatten på hotell- och restaurangtjänster uteblir dock, eftersom våra grannländer, exempelvis Norge och Finland, inte har någon moms på hotelltjänster. Genomsnittsvärdet för OECD-länderna ligger mellan 7 och 10 %, beroende på standarden. *Därför tycker jag att den internationella anpassningen har uteblivit.* Jag vill fråga industriministern varför man på detta område inte har valt en skattebelastning som är jämförbar med vad som gäller i våra närmaste konkurrentländer.

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Får jag bara säga till Per-Ola Eriksson att han naturligtvis är väl medveten om att frågan om moms på restaurang- och hotelltjänster just nu är föremål för behandling i riksdagen.

PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag är fullt medveten om det. Jag är också medveten om det förslag som den regeringen som Ivar Nordberg tillhör har lagt fram. Förslaget innebär att man vill höja moms på hotell- och restaurangtjänster. Det föreligger en uppenbar risk att man prissätter sig ut ur marknaden och att våra närmaste grannländer kommer att dra större nytta av det här.

Det finns en risk att de åtgärder som industriministern har redovisat – regionalpolitiskt, branscherna, regionala myndigheter, kommunala myndigheter – inte får någon effekt eftersom skattebelastningen sätter käppar i hjulet.

Industriministern säger att han noggrant kommer att följa utvecklingen. Är industriministern beredd att gå till regeringen och föreslå förändringar i skattesystemet, om det visar sig att turistströmmarna till de svenska hotellen och campingplatserna kommer att minska avsevärt efter det att reformen nästa år sätts i sjön?

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag tror att Per-Ola Eriksson liksom jag är medveten om att när det gäller att konkurrera om turister är det inte bara priset som är avgörande. Det är oftast helt andra skäl som är avgörande för vilken turistort eller vilken turistattraktion man väljer att resa till.

Skulle det – detta sade jag i mitt svar – visa sig att det får sådana konsekvenser att det allvarligt kommer att drabba sysselsättningen i glesbygdsområdena, där turismnäringen har mycket stor betydelse, måste vi självfallet vara beredda att överväga vilka åtgärder som måste vidtas.

PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Jag tror att industriministern känner varmt för utvecklingen av turismnäringen, eftersom det också tillhör hans departements ämnesområde. Samtidigt kan man dock konstatera att det i denna fråga är finansministern som har bestämt villkoren. Jag beklagar detta eftersom det kan få ytterst negativa konsekvenser för stora delar av vårt land, som är beroende av en ökad sysselsättning, av att utveckla turismnäringen och av att man har ett skatte- och ekonomiskt system som främjar en regional utveckling.

En regionalpolitisk proposition kommer senare att läggas fram på riksdagens bord. Jag utgår ifrån att regeringen redan då är beredd att göra de korrigeringar som visar sig nödvändiga på grund av en felaktig skattepolitik på turistområdet.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1989/90:286 om SSAB:s planerade investeringar utomlands

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig om det är förenligt med regeringens ägaransvar att nyinvesteringar i SSAB, Svenskt Stål AB, kan förläggas utomlands.

Låt mig inledningsvis få konstatera, liksom jag gjort vid ett flertal tillfällen i denna kammare, att staten i sin egenskap av aktieägare i SSAB lika litet som andra aktieägare kan vidta åtgärder som direkt påverkar företagets investeringsärenden. Ansvaret för investeringsbeslut åvilar SSAB:s styrelse.

Enligt vad jag har erfarit från SSAB utreder man nu de marknadsmässiga förutsättningarna för att öka sin kapacitet för metallisering av tunnplåt.

Enligt min mening finns det starka skäl som talar för en lokalisering till Borlänge av en sådan utbyggnad.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag får först tacka för svaret.

SSAB byggdes en gång i tiden upp med skattepengar. I Borlänge skulle Nordens tunnplåtscentrum finnas. En metalliseringslinje är en förädling av tunnplåt.

Jag har ställt frågan utifrån den företagarkampanj som SSAB:s ledning har gått in i, där man har sagt att denna förädlingslinje med en kostnad på drygt en miljard skall förläggas utomlands av energiskäl. I det sammanhanget funderar man naturligtvis på hur SSAB:s huvudägare egentligen ser på det här. Industriministern säger att han inte direkt kan påverka enskilda investeringsärenden. Det är väl det här som är den svaga länken i det ägaravtal som finns med den inriktning som styr SSAB i dag. Huvudägaren kan tydligen inte ha några principer av moraliska, regionalpolitiska eller industripolitiska skäl. Det skulle vara ganska uppseendeväckande om svensk stålindustri skulle förlägga förädlingen utomlands.

Utan att för den skull hemfalla till ministerstyre borde industriministern kanske fundera över de representanter som finns i SSAB framöver. Man måste fundera över hur SSAB skall styras i framtiden. Om nu bara de rent marknadsekonomiska förutsättningarna skall råda, skulle industriministern då vara nöjd med att lägga investeringen utomlands? Skulle man då helt nonchalera de regional- och industripolitiska frågorna? Det är tydligen så de resonerar i SSAB:s ledning, åtminstone de som får framträda och som skapar stor oro hos de anställda och i regionen. Har regeringen inte något som helst styrmedel längre, eftersom man har överlämnat till marknadskrafterna att styra detta? Det måste ju vara en konsekvens av det svar jag har fått. Jag noterar med glädje att industriministern anser att verksamheten borde förläggas till Borlänge.

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag utgår från att Lars-Ove Hagberg respekterar de spelregler som finns när det gäller vem som skall fatta besluten i dessa olika sammanhang.

Det som har framgått av tidningsdebatten, att det skulle vara av energipolitiska skäl som man överväger att eventuellt göra investeringar utomlands, har förvånat mig. Den förädlingslinje för tunnplåt som det här är fråga om innebär ju en energisnål verksamhet. Det är tillverkning och valsning av stålämnen som är starkt energikrävande. Därför menar jag att det inte kan vara ett avgörande skäl för var man gör denna investering.

Men för SSAB:s ledning gäller ju, liksom för många andra svenska före-

tag, att det när det bedömer marknaden, när det bedömer investeringar samt när det bedömer vad som är bäst för företaget och för företagets verksamhet, inte kan utesluta att verksamheter också måste etableras och bedrivas i andra länder. Hittills har det ju trots allt varit så att företag som har bedrivit verksamheter utomlands också därigenom har skapat goda förutsättningar för verksamheterna på hemmaplan. Den formen av bedömning och värdering måste självfallet också in i bilden. Men när det gäller det vi nu diskuterar vill jag återigen upprepa att det finns starka skäl som talar för att denna etablering bör ske i Borlänge.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Det vore en skandal om en förädling av tunnplåten skulle förläggas utomlands. Det kan inte uteslutas, säger industriministern, att man förlägger verksamheter utomlands, och det kan finnas fördelar med det. Men i den här branschen är ju de regionalpolitiska och rent industripolitiska aspekterna mycket klart och tydligt avgörande. Det olyckliga är att genom detta ägaravtal krafter i SSAB:s styrelse släpps fria att ingå i storfinansens energikampanjer, uppträda tillsammans med Stora och samtidigt skrämmanställda i syfte att pressa regeringen i fråga om energipolitiken eller annat.

Vad som oroar mig i detta är att om regeringen och industridepartementet inte har en egen uppfattning i dessa frågor kan man inom industrin i framtiden få fritt fram att på rent marknadsmässiga grunder förlägga verksamheten utomlands. Och då är det illa för svensk stålindustri och för SSAB.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Laguskottets betänkanden 1989/90:LU10 och LU11

29 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1989/90:57 Ändrad instansordning för vissa ärendegrupper inom jordbruksdepartementets område m.m.

Justitiekammarens betänkanden

1989/90:JuU5 Våldsbrott och brottsoffer

1989/90:JuU10 Samhällstjänst

Kulturrådet betänkanden

1989/90:KrU7 Färbrevet m.m.

1989/90:KrU9 Försvarsvallarna vid Vadstena slott

Jordbruksutskottets betänkanden

1989/90:JoU7 Godkännande av kväveoxidprotokoll

1989/90:JoU10 Forskning m.m.

30 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 4 december

1989/90:306 av *Ulla Orring* (fp) till miljö- och energiministern om fjällederna i Västerbotten:

I Västerbotten finns ca 100 mil statliga fjälleder, men anslaget till löpande underhåll är för innevarande budgetår endast 1 milj.kr.

Naturvårdsverket står för det centrala ansvaret för naturvårdsförvaltningen, men det är länsstyrelsen som är huvudman för driften av det statliga fjälledsnätet.

Andra Norrlandslän som t.ex. Norrbotten och Jämtland har i särskilda regionalpolitiska paket fått engångsbelopp i betydande storleksordning för grundförbättringar av de statliga fjällederna.

Motsvarande medel har inte utgått till Västerbotten, vilket också resulterat i att ledstandarden är lägre i Västerbottensfjällen än i grannlän.

Vilka åtgärder ämnar satsrådet vidta för att höja ledstandarden i Västerbotten, vilket i sin tur kommer att få stor betydelse för att öka den västerbottniska fjällvärldens tillgänglighet?

1989/90:307 av *Ulla Orring* (fp) till arbetsmarknadsministern om sysselsättningen i Bjurholms kommun:

Domänverket har genomfört en stor omorganisation i landet. All omorganisation innebär i och för sig förändring med åtföljande konsekvenser. Men Västerbotten synes i detta fall drabbas särskilt hårt av denna rationalisering. Tidigare fanns domänverket på sju platser i länet, men nu läggs fyra kontor

ner med åtföljande uppsägning av personal. Så kommer t.ex kontoret i Bjurholm att försvinna, och därmed friställs 14–15 människor.

Detta blir en svår påfrestning både för de enskilda individerna och för kommunen – Sveriges minsta med ca 3 000 invånare och en svag arbetsmarknad.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att mildra konsekvenserna av denna rationalisering och därmed stärka sysselsättningen i berörd kommun?

den 5 december

1989/90:308 av *Daniel Tarschys* (fp) till socialministern om tandvård för finska medborgare i Karesuando:

I Muonio och Enontekiö kommuner i nordvästra Finland saknas tandläkarmottagning. De båda kommunernas kommunalförbund för folkhälsoarbetet önskar under en dag i veckan av Norrbottens läns landsting hyra utrymmen inom tandläkarmottagningen i Karesuando. Landstingets företrädare har enligt uppgift ställt sig positiva till en sådan uthyrning.

Arrangemanget förutsätter att tandvård för finska medborgare och i det finska kommunalförbundets regi kan få bedrivas i Karesuando med tillämpning av finsk, inte svensk lagstiftning.

Är socialministern beredd att ta de initiativ som kan erfordras för att möjliggöra detta gränssamarbete?

31 § Kammaren åtskildes kl. 17.23.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 5 december

1 §	Justering av protokoll.	1
2 §	Svar på fråga 1989/90:241 om upprättande av diplomatiska förbindelser med regeringen i Phnom Penh.	1
	Utrikesminister Sten Andersson Kent Carlsson (s)	
3 §	Svar på fråga 1989/90:276 om ökade möjligheter för polacker att besöka Sverige	4
	Utrikesminister Sten Andersson Ivar Virgin (m)	
4 §	Svar på frågorna 1989/90:285, 288, 294, 301 och 304 om den politiska situationen i Västsahara	6
	Utrikesminister Sten Andersson Jan Strömdahl (vpk) Ingbritt Irhammar (c) Eva Björne (m) Ragnhild Pohanka (mp) Kristina Svensson (s)	
5 §	Svar på fråga 1989/90:261 om utformningen av gruppbo- städer för utvecklingsstörda, m.fl.	11
	Bostadsminister Ulf Lönnqvist Marianne Andersson (c)	
6 §	Svar på fråga 1989/90:278 om ökade möjligheter till byggnadslov i skärgårdsområden m.m.	13
	Bostadsminister Ulf Lönnqvist Alf Wennerfors (m)	
7 §	Svar på fråga 1989/90:280 om fiskeförbudet för fritidsfiskare utanför Ljusnans mynning.	15
	Jordbruksminister Mats Hellström Olle Östrand (s)	
8 §	Svar på fråga 1989/90:287 om ABB:s verksamhet i Ludvika	18
	Arbetsmarknadsminister Ingela Thalén Lars-Ove Hagberg (vpk)	
9 §	Svar på fråga 1989/90:250 om skatteindrivning och tvångsspa- rande	19
	Finansminister Kjell-Olof Feldt Bengt Harding Olson (fp)	
10 §	Svar på fråga 1989/90:272 om skattereformens följder för den kommunala ekonomin	20
	Finansminister Kjell-Olof Feldt Sten Andersson i Malmö (m)	

11 § Svar på fråga 1989/90:274 om 1990 års fastighetstaxering	21
Finansminister Kjell-Olof Feldt Görel Thurdin (c)	
12 § Svar på fråga 1989/90:275 om rennäringens beskattning	23
Finansminister Kjell-Olof Feldt Martin Olsson (c)	
13 § Svar på fråga 1989/90:293 om 1990 års fastighetstaxering	24
Finansminister Kjell-Olof Feldt Karin Starrin (c)	
14 § Svar på fråga 1989/90:282 om verksamheten vid Teatercentrum	27
Utbildningsminister Bengt Göransson Jan-Erik Wikström (fp)	
15 § Svar på fråga 1989/90:292 om professuren i socialmedicin vid Göteborgs universitet	28
Utbildningsminister Bengt Göransson Ingela Mårtensson (fp)	
16 § Svar på fråga 1989/90:299 om Globalradion	30
Utbildningsminister Bengt Göransson Eva Goës (mp)	
17 § Svar på fråga 1989/90:256 om hävande av sanktionerna mot Namibia	31
Statsrådet Anita Gradin Karl-Göran Biörsmark (fp)	
18 § Svar på frågorna 1989/90:295, 297 och 298 om relationerna EFTA-EG, m.m.	33
Statsrådet Anita Gradin Per Gahrton (mp)	
19 § Svar på fråga 1989/90:296 om EFTA:s Östeuropapolitik	35
Statsrådet Anita Gradin Per Gahrton (mp)	
20 § Svar på fråga 1989/90:233 om en debatt rörande JAS-projektets framtid	37
Försvarsminister Roine Carlsson Gudrun Schyman (vpk)	
21 § Svar på fråga 1989/90:279 om rätt för fosterföräldrar till bilstöd åt handikappade barn	39
Statsrådet Bengt Lindqvist Barbro Sandberg (fp)	
22 § Svar på fråga 1989/90:264 om handläggningen av asylansök- ningar	40
Statsrådet Maj-Lis Lööv Ingela Mårtensson (fp)	
23 § Svar på fråga 1989/90:273 om arbete åt flyktingar på flyktingför- läggningar	41
Statsrådet Maj-Lis Lööv Ing-Britt Nygren (m)	

24 § Svar på frågorna 1989/90:281 och 300 om invandrarverkets förläggning i Olofsfors	42
Statsrådet Maj-Lis Lööv	
Alexander Chrisopoulos (vpk)	
Ragnhild Pohanka (mp)	
25 § Svar på fråga 1989/90:291 om flyktingmottagandet	46
Statsrådet Maj-Lis Lööv	
Barbro Sandberg (fp)	
26 § Svar på fråga 1989/90:268 om följderna av höjd moms på serverings- och hotelltjänster	48
Industriminister Ivar Nordberg	
Per-Ola Eriksson (c)	
27 § Svar på fråga 1989/90:286 om SSAB:s planerade investeringar utomlands.	50
Industriminister Ivar Nordberg	
Lars-Ove Hagberg (vpk)	
28 § Förnyad bordläggning	52
29 § Bordläggning	52
30 § Meddelande om frågor	
1989/90:306 av Ulla Orring (fp) om fjällederna i Västerbotten	53
1989/90:307 av Ulla Orring (fp) om sysselsättningen i Bjurholms kommun	53
1989/90:308 av Daniel Tarschys (fp) om tandvård för finska medborgare i Karesuando	54

